

Kineski veleposlanik u Hrvatskoj
Qi Qianjin

**SPREMNI SMO
DODATNO PROŠIRITI
OPSEG BILATERALNE
TRGOVINE IZMEĐU
NAŠIH DVIJU DRŽAVA**

Hrvoje Čuvalo, predsjednik
Uprave HBOR-a

**HRVATSKE BANKE SE
MIJENJAJU I AKTIVNO
PRATE POTREBE
GOSPODARSTVA I
TRŽIŠTA**

Martina Dalić, predsjednica
Uprave Podravke

**RADNICIMA ĆE I
DALJE RASTI PLAĆE,
UVODIMO SUSTAV
NAGRAĐIVANJA ZA
NAJBOLJE**

**HRVATSKO GOSPODARSTVO
RASTE BRŽE OD OČEKIVANJA.
POSTOJE LI ZAMKE U TOM
RASTU?**

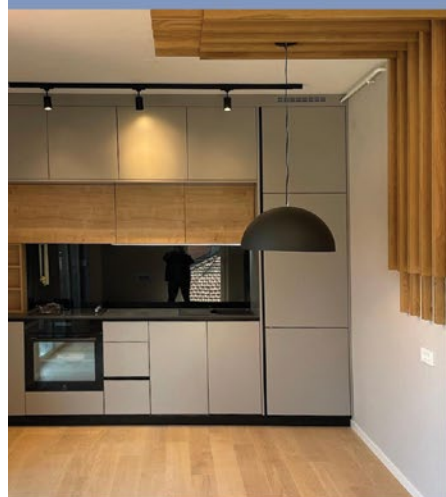
Dječji vrtić RIBICA

Ulica domovinskog rata 30
21262 Drum

095/8048-631
djecjivrticribica0@gmail.com

Poslovni i stambeni objekti
Adaptacije
Rekonstrukcije
Uređenja interijera
Opremanje

1. Ištvančev odvojak 14
10360 Sesevete

+ 385 95 8913 482

donumusluge@gmail.com
www.donum-usluge.hr

OVO JE TEK POČETAK

Raif Okić
izvršni urednik

Dobrodošli na stranice prvog broja mjesečnika *Financije.hr*. Naša iskusna ekipa novinara i suradnika nudi vam, kao našim cijenjenim čitateljima, najnovije i najtočnije informacije o gospodarstvima Hrvatske i regije!

Za prvi broj spremili smo vam razgovore s Hrvojem Čuvalom, predsjednikom Uprave Hrvatske banke za obnovu i razvoj, koji nam je obrazložio kako banka kojoj je on na čelu pomaže u financiranju komercijalno manje isplativih projekata, posebno infrastrukturnih, u ruralnim dijelovima Hrvatske. "Hrvatsko gospodarstvo se, nakon pandemije, vraća sektoru investiranja, ali u sljedećim ga godinama, s bankarskim sektorom, čeka prilagodba sa zelenim, održivim investicijama, kao i pametnim, suvremenim tehnologijama. Posljednja energetska kriza je pokazala koliko smo ovisni o tradicionalnim energijskim izvorima koji su od nas daleko nekoliko tisuća kilometara, i to do te mjere da je u jednom trenutku izgledalo neizvjesno hoćemo li uopće moći doći do njih." — ispričao je, između ostaloga, Čuvalo našoj Lejli Barić. Kineski veleposlanik u Hrvatskoj još je jedan od naših iznimno važnih sugovornika, uzevši u obzir koliko je Kina važan gospodarski partner Europske unije, a posebno u kontekstu sve većih prijetnji carinskim odmazdama na relaciji Bruxelles—Beijing. Predsjednik Kine Xi Jinping u svibnju je posjetio Europu i iznimno je znakovito da je posjetio Mađarsku gdje se, prema riječima veleposlanika Qi Qianjina, sprema gradnja nove proizvodne baze najvećeg proizvođača električnih automobila na svijetu BYD. Osim proizvodnje automobila, kineske kompanije žele u Mađarskoj uspostaviti i proizvodne pogone za električne baterije, i time bi službena Budimpešta mogla preko noći postati nova luka za ulaz kineskih proizvoda u Europsku uniju. Naš medij će i na web stranici *financije.hr* i na stranicama mjesečnika pozorno pratiti kako će se razvijati daljnja gospodarska suradnja Kine s Europskom unijom i hoće li se EU povesti za američkim primjerom, gdje Bidenova administracija prijeti zabranom TikToka, uvode stopostotne carine na kineske proizvode, a spremaju i nove ekonomske sankcije. U temi broja najviše se bavimo rastom hrvatskog gospodarstva, koje napreduje brže od očekivanja, a ekonomski analitičar Daniel Kral iz Oxford Economics nam je u jednom ranijem razgovoru ispričao da je Hrvatska već sada ekonomski tigar Europe zbog sve većeg utjecaja građevinskog sektora. Dok je uvriježeno mišljenje da Hrvatska živi i raste isključivo na krilima turističkih sezona koje ruše sve rekorde postavljene prije pandemije koronavirusa, Kral nam je uvjerenom ispričao da se bilježi i porast usluga s dodanom vrijednošću. Upravo na tom području će veliku ulogu igrati i domaće kompanije, koje šire izvoz na iznimno bogatom američkom tržištu, kao što je Podravka. Njezina predsjednica Uprave, Martina Dalić, s pravom se hvali činjenicom da je u njezinom mandatu cijena dionice udvostručena, da su plaće rasle za pedesetak posto i da raste izvoz. "Podravkini proizvodi se na bogatijim tržištima ne mogu i ne smiju prodavati po cijenama koje su niže od cijena u Hrvatskoj." — naglasila je u razgovoru s Goranom Jungvirthom tijekom konferencije Njemačko-hrvatskog gospodarskog foruma pod nazivom "Budućnost Hrvatske: Konkurentnost", gdje smo uspjeli porazgovarati i s Ladom Borovinom Kovjanić, koja je tada proglašena inženjerkom godine 2024. Ona nam je ispričala o benefitima rada od kuće, gdje je iskreno rekla da u ured dolazi na druženje s kolegama, ali da je puno produktivnija kad radi iz svojega doma. Zbog sve češćeg rada od kuće, mnoge poslovne nekretnine u Sjedinjenim Američkim Državama zjape prazne. Čak i slovenski DARS poziva na rad od kuće, kako bi se smanjile gužve na njihovim prometnicama, ali takav poziv ne treba tako skoro očekivati od Hrvatskih autocesta jer, kako su nam i sami priznali, naše ceste pune turisti tijekom sezone, i sudeći prema svim dostupnim podacima, Hrvati na posao putuju tek kratke udaljenosti. Tijekom zaključivanja ovog broja čekaju se izbori za Europski parlament, a Vlada još uvijek čeka svoje ministre koji će se morati prihvatiti rješavanja brojnih gospodarskih izazova. Nacionalni plan obnove i oporavka upumpava milijarde eura u hrvatsko gospodarstvo, ali je pitanje je li ono spremno za neke nove uvjete tržište utakmice. Može li Hrvatska nastaviti svoj rast uz probleme odljeva stanovništva? Kako pokriti nedostatak radne snage? O svemu tome možete čitati na stranicama našeg mjesečnika.

Sadržaj

6 VIJESTI

12 POREZNI KALENDAR

14 TEMA BROJA

Hrvatsko gospodarstvo raste brže od očekivanja. Postoje li zamke u tom rastu?

22 INTERVJU

Kineski veleposlanik u Hrvatskoj Qi Qianjin

Spremni smo dodatno proširiti opseg bilateralne trgovine između naših dviju država

26 INTERVJU

Hrvoje Čuvalo, predsjednik Uprave HBOR-a

Hrvatske banke se mijenjaju i aktivno prate potrebe gospodarstva i tržišta

30 INTERVJU

Martina Dalić, predsjednica Uprave Podravke

Radnicima će i dalje rasti plaće, uvodimo sustav nagrađivanja za najbolje

34 EU

Europa bira 720 zastupnika, Hrvatsku će predstavljati njih 12

39 KOLUMNA

Burza

41 KOLUMNA

Zelena tranzicija

43 KOLUMNA

E-commerce

44 INVESTICIJA DRŽAVE

Koliko su nas koštali rabljeni francuski Rafali?

47 INTERVJU

Marko Rakar

Kroz nekoliko tisuća parnica zastupamo građane u borbi s bankama

50 TVRTKE

Varteks: Kronologija još jedne propasti u tekstilnoj industriji

26 INTERVJU

30 INTERVJU

54 AGROBIZNIS

Ekološka proizvodnja vina nudi nove mogućnosti za razvoj ruralnih područja

58 ZAPOSLENI

Radimo li bolje od kuće ili iz ureda?

62 TURIZAM

Turističke agencije rasprodale aranžmane za odlazak na Europsko prvenstvo

66 INTERVJU

Hrvoje Stojić, glavni ekonomist HUP-a

Bilježi se snažan rast plaća u javnom sektoru ove godine od čak 15 posto po procjenama.

FOTOGRAFIJA S NASLOVNICE:
ADOBE STOCK

70 ZANIMLJIVOSTI

IMPRESUM

Izdavač: INFO Financije d.o.o.

Web: www.financije.hr

Izvršni direktor: Danijel Farkaš

Adresa: Kušlanova 27, 10 000 Zagreb

E-mail: redakcija@financije.hr

Telefon: 095/3998-171

OIB: 52022283876

MBS: 081507666

Broj računa: HR7724020061101183867

ERSTE & STEIERMÄRKISCHE BANK d.d.

UREDNIŠTVO

Glavni urednik

Marko Andrejić

Izvršni urednik

Raif Okić

Zamjenik izvršnog urednika

Goran Jungvirth

Šefica deska

Lejla Barić

Novinari

Vedran Harča, Vladana Kovačević,
Milica Rilak, Suzana Vezilić

 Financije.hr

Lektor

Miroslav Vukmanić

Dizajn i grafička priprema

studio triD

Štampa

Printera Grupa d.o.o.

Položnica 2A, 10 431 Sv. Nedelja

ISSN

3043-825X

ETITISAK

Talani Čučerski 37
10040 Zagreb
01 2986 901
01 2986 267
091 2986 267
eti@eti-tisak.hr
www.eti-tisak.hr

PROIZVODNJA
SAMOLJEPIVIH I
NESAMOLJEPIVIH
ETIKETA

GeoTim

HORIZONTALNO
BUŠENJE SA
NAVOĐENJEM

Josifa Runjanina 75
31400 Đakovo
091/2283-000
mladendj26@gmail.com

**PROJEKTIRANJE VODOOPSKRBE
I STRUČNI NADZOR**

Maksimilijana Vrhovca 3 47000 Karlovac
098/246-030 kaprojekt@kaprojekt.hr

**KERAMIČARSKI OBRT
KRAMAR**

**UGRADNJA KERAMIKE I KAMENA
ADAPTACIJE**

Donji Pustakovec 105 40323 Prelog
098 600 139 drazen.kramar@gmail.com

FOTO: PIXABAY

ISTRAŽIVANJE MASTERCARDA: INFLACIJA I RAST CIJENA — GLAVNA BRIGA SKORO 60 POSTO GRAĐANA HRVATSKE

Inflacija i rast cijena i dalje su na vrhu popisa briga građana Hrvatske, s 58 posto ispitanika, koji to ističu kao glavni problem, iako je to za šest postotnih bodova manje u odnosu na prošlu godinu. Građane također zabrinjavaju smanjenje životnog standarda, nemogućnost plaćanja vlastitih troškova, pad kvalitete zdravstvene zaštite, kao i teme poput imigrantskog vala i klimatskih promjena. Te teme zaokružuju gornju polovicu ljestvice najvećih briga. U donjem dijelu ljestvice, pokazalo je istraživanje MasterIndex za Mastercard, navedeni su i izazovi kao što su nedovoljno radne snage u ključnim sektorima, poput turizma i zdravstva, demografski trendovi i pad kvalitete obrazovanja. No, većina ispitanika izvještava o stabilnoj ili poboljšanoj financijskoj situaciji u usporedbi s prošlom godinom, pa je primjetno da se više izdvaja na putovanja i restorane. Raste i broj onih koji očekuju bolje financijsko stanje u idućih godinu dana. "Prema rezultatima, kako Hrvati postaju optimističniji u pogledu svoje financijske budućnosti, vidimo i porast potrošnje na iskustva. Tako će ove godine 57 posto građana trošiti na putovanja, glazbene festivale i gastronomske avanture više nego prošle godine." — iz-

javila je Gea Kariž, direktorica Mastercarda u Hrvatskoj. Prvi put istraživanje donosi uvid i u prosječan iznos novca kojim Hrvati raspolazu na mjesečnoj razini — prema procjenama samih ispitanika zbroj redovnih i dodatnih prihoda iznosi 1.035 eura. S najviše novca raspolazu oni u dobnoj skupini od 40 do 49 godina (1.224 eura), a značajno manje (751 eura) imaju oni u dobi od 18 do 29 godina, pri čemu njih 13 posto navodi da nemaju nikakva raspoloživa sredstva. "Najveći dio prihoda se troši na hranu i piće (prosječno 234 eura mjesečno po ispitaniku), odjeću i obuću (113 eura), a zatim na kredite (86 eura) te štednju i ulaganja (72 eura). Ostale kategorije potrošnje uključuju osobnu njegu, ure-

đenje doma, prijevoz, te izlaske i kulturu, gdje se primjerice mjesečno troši oko 41 euro, dok se na edukaciju troši 25 eura. Ispitanici od 30 do 39 godina troše u prosjeku najviše." — priopćeno je iz Mastercarda.

RASTE PROMET U HRVATSKIM TRAJEKTNIM LUKAMA

U prva tri mjeseca ove godine u hrvatskim morskim lukama ukrcao je i iskrcao 3,3 milijuna putnika, što je za 8,7 posto više u odnosu na isto razdoblje 2023. godine. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS), na trajektima i putničkim brodovima u istom razdoblju prevezena su 3,2 milijuna putnika. To je za 8,3 posto više nego u istom razdoblju lani. Porast prometa putnika ostvaren je u svim većim trajektnim lukama, dok se na brodove ukrcao i iskrcao 14 posto više osobnih vozila i 17,4 posto više autobusa u usporedbi s prvim tromjesečjem prošle godine. U prvom tromjesečju 2024. od ukupnog broja putnika u morskim lukama njih 20.000 iskrcao je s kruzera, a obišli su, među ostalim, luke Dubrovnik, Split i Šibenik. To je porast od 154,1 posto na godišnjoj razini. Istodobno, ukupan promet robe iznosio je 4,4 milijuna tona, za 24,9 posto manje u odnosu na isto razdoblje 2023. Iz DZS-a navode da je do toga došlo zbog pada prometa tekućeg tereta, za 36,4 posto, i pada prometa suhe rasute robe, za 24,1 posto na godišnjoj razini. S druge strane, tone robe u kontejnerima ostvarile su porast za 2,7 posto. U Hrvatskoj pet luka ostvaruje 92 posto ukupnog prometa robe, a pad prometa zabilježen je u tri — Ploče, Omišalj i Rijeka.

FOTO: JADROLINIJA

INFOBIP I NOKIA SKLOPILI PARTNERSTVO ZA BRŽI RAZVOJ TELEKOMUNIKACIJSKIH APLIKACIJA

Globalna cloud komunikacijska platforma Infobip i Nokia najavili su sklapanje partnerskog sporazuma koji će svjetskoj developerskoj zajednici omogućiti korištenje njihovih API platformi za brži razvoj široke lepeze telekomunikacijskih aplikacija, a koje su namijenjene privatnim, poslovnim i industrijskim korisnicima. Infobipova vodeća usluga CPaaS u oblaku nudi developerima API-jeve za integriranje više komunikacijskih kanala u stvarnom vremenu (primjerice SMS poruke, glasovna komunikacija, videopozivi, chat aplikacije i mrežni API-jevi) u njihove vlastite aplikacije. Istodobno im, navode u priopćenju, Nokijina platforma "Network as Code" s portalom za developere nudi API-jeve za korištenje mogućnosti koje pružaju 5G (kao što su kvaliteta usluge na zahtjev, preciznost lociranja uređaja i network slicing) i 4G mreža. Zahvaljujući tome developeri će moći puno jednostavnije i lakše koristiti navedene mogućnosti te će biti u potpunosti pokriveni kad je riječ o mrežnim i CPaaS API-jevima u razvoju vlastitih rješenja i kapaciteta za unapređenje performansi aplikacija. Nokijina platforma "Network as Code", pak, objedinjuje mreže iz cijelog svijeta sa sistemskim integratorima i programerima u jedinstveni ekosustav. Pritom koristi tehničke standarde koji su razvijeni zahvaljujući industrijskim inicijativama kao što su Open Gateway udruženja GSMA i CAMARA Zaklade Linux. "Sporazum s Nokijom još je jedan pokazatelj kako Infobip telekomima pomaže da uvedu nove usluge i ostvare nove prihode. Nastavit ćemo razvijati dodatne API-jeve usklađene s CAMARA-om i nuditi ih diljem svijeta te blisko surađivati s našim telekomunikacijskim partnerima kako bismo developerima ponudili API-jeve koje odlikuje jednostavnije korisničko iskustvo." — rekao je Matija Ražem, potpredsjednik Infobipa zadužen za poslovni razvoj.

U NJEMAČKOJ RASTU STANARINE, A PADAJU CIJENE STAMBENIH KVADRATA

Stanarine u Njemačkoj rastu zbog manjka stambenog prostora u uvjetima visokih troškova gradnje i kredita koji su zakočili građevinski sektor i potražnju, spustivši cijene kvadrata, prema izvješću udruženja

banaka. U prvom tromjesečju stambene su nekretnine u Njemačkoj bile 4,3 posto jeftinije nego u istom razdoblju prošle godine, objavilo je udruženje njemačkih banaka Pfandbrief (vdp). Istodobno su cijene najma novih stanova porasle za 5,6 posto. Trend rasta najamnina neće popustiti u skorije vrijeme, procjenjuju u udruzi. "Tržište najma stanova pod golemim je pritiskom. Potražnja uvelike nadmašuje ponudu." — rekao je izvršni direktor vdp-a Jens Tolckmitt. Troškovi gradnje značajno su porasli posljednjih godina, zbog viših kamatnih stopa na kredite i znatno većih troškova rada i cijena građevinskog materijala. U takvim je uvjetima broj građevinskih dozvola pao i potražnja je oslabila, što je rezultiralo nižim cijenama stambenog prostora, navodi vdp. Prema bankarskom udruženju, najviše su pale cijene nekretnina u Münchenu, za 5,3 posto, prenosi Hina. Pad građevinskih aktivnosti istodobno produbljuje nestašicu stanova, podižući daljnji rast najamnina, što bi se moglo nastaviti još neko vrijeme.

PRIHODI UBERA U GODINU DANA NARASLI ZA 15 POSTO, ALI PRVI KVARTAL ZAVRŠAVAJU S GUBITKOM OD 654 MILIJUNA DOLARA

Američka digitalna kompanija za usluge prijevoza i dostave Uber izvijestila je o dvoznamenkastom rastu prihoda, uz znatno veći broj korisnika i putovanja. Prihod im je, piše Hina, u prva tri mjeseca porastao za 15 posto u odnosu na isto razdoblje lani — na 10,13 milijardi dolara. Veći je prihod i od usluga prijevoza, i to za 29 posto, čime je dosegao 5,6 milijardi dolara. U odjelu dostave uvećan je četiri posto, na 3,2 milijarde dolara. Broj aktivnih korisnika platforme tijekom razdoblja od mjesec dana porastao je za 15 posto, a broj putovanja za 21 posto. Kompanija je tromjesečje zaključila s neto gubitkom od 654 milijuna dolara, tri puta većim nego na početku 2023. godine, istaknuvši smanjenu vrijednost ulaganja u dionice koje nisu uvrštene u burzovnu kotaciju.

NEURALINK U PROBLEMIMA — POKVARILI SE DIJELOVI ČIPA UGRAĐENOG U LJUDSKI MOZAK

Startup Elona Muska Neuralink objavio u svibnju je da se dio njegovog moždanog

implantata pokvario nakon što je prvi put ugrađen u ljudski mozak. Neuralink je izgradio sučelje mozak—računalo, piše CNBC, koje bi moglo pomoći pacijentima s paralizom da upravljaju vanjskom tehnologijom koristeći samo svoj um. Sustav, nazvan Link, bilježi neuronske signale pomoću 1024 elektrode preko 64 "niti" koje su tanje od ljudske vlasi, navodi se na njihovim stranicama. U siječnju su implantirali uređaj u 29-godišnjeg pacijenta Nolanda Arbaugha u sklopu testiranja njegove sigurnosti. Tvrtka je u ožujku uživo emitirala video koji prikazuje Arbaugha dok koristi taj uređaj, nakon čega su u jednom blogu istaknuli i da je operacija prošla "iznimno dobro". U tjednima nakon toga, međutim, brojne "niti" su se povukle iz Arbaughovog mozga, zbog čega je bilo manje učinkovitih elektroda, što ih je onemogućilo u mjerenju brzine i točnosti Linka. Usprkos tome, iz tvrtke se doznaje da ga pacijent i dalje koristi oko osam sati dnevno, a vikendom i duže od toga. CNBC je na kraju članka zaključio kako je pred Neuralinkom još dugačak put te brojna ispitivanja sigurnosti i učinkovitosti prije nego što dobije odobrenje za komercijalizaciju svoje tehnologije od američke Uprave za hranu i lijekove.

ENNA GRUPA: SVE DIVIZIJE GRUPACIJE OSTVARILE RAST PRIHODA

ENNA Grupa je izvijestila da su u 2023. godine sve njezine divizije — energetika, logistika i hrana, ostvarile rezultate koje obilježava porast prihoda i dobiti te se ulaganja provode planiranom dinamikom. Protekle godinu, kako su naveli, obilježile su velike promjene — u kolovozu je iz grupe izišlo Prvo plinarsko društvo (PPD) te je započeo proces pripreme ENNA-e za prvu javnu ponudu dionica na tržištu kapitala. Tvrtka ENNA Opskrba je 2023. godine ostvarila prihod iz poslovanja od 217,2 milijuna eura te dobit od 12 milijuna eura, dok je EBITDA iznosila 15,2 milijuna eura.

HUP POVISIO PROCJENU RASTA BDP-A U OVOJ GODINI NA 3,5 POSTO

Hrvatska udruga poslodavaca (HUP) u najnovijim je prognozama povelila procjenu rasta BDP-a u ovoj godini s 2,5 na 3,5 posto, zadržala procjenu prosječne inflacije na 3,5 posto te ukazala na nastavak pozitivnih trendova u javnim

financijama. Uvećanu prognozu rasta objašnjavaju oporavkom ključnih vanjskotrgovinskih partnera, izrazito ekspanzivnom predizbornom fiskalnom politikom, robusnim tržištem rada te snažnijom inozemnom turističkom potražnjom. Smatraju, naime, da snažnija turistička sezona, kao pokretač potrošnje, može dodatno ubrzati rast BDP-a. S obzirom da u razdoblju od 2024. do 2028. godine, navodi Hina, očekuju sporiji rast produktivnosti u odnosu na regiju, ključnima smatraju reforme, pri čemu zagovaraju smanjenje poreznog klina na srednje i više plaće te parafiskalnih nameta, zamjenu dijela prihoda od poreza na rad porezima na prihod od turističkog najma, kao i širenje porezne baze i jednostavniji porezni sustav. Važnima smatraju i fleksibilizaciju tržišta rada, proizvoda i usluga, usklađivanje obrazovnih programa s potrebama na tržištu rada, restrukturiranje državne administracije i poduzeća, kao i olakšanje uvjeta poslovanja. Prijetnju rastu vide i u nepovoljnim demografskim kretanjima i projekcijama o padu radne populacije za više od

100.000 u iduće četiri godine, zbog čega, kako navode, na rastu BDP-a od tri posto potreba za uvozom radne snage raste na 40 do 50 tisuća godišnje, sve do 2030. Pozivaju na "pametniju aktivaciju" domaće radne snage i ciljanu imigraciju uz privlačenje visokokvalificiranih radnika u sektorima gdje produktivnost realno brže raste u odnosu na EU prosjek, poput ICT-a, turizma, graditeljstva, poljoprivrede i dijelova industrije.

TVRTKA RASCO PREDSTAVILA PRVO HRVATSKO KOMERCIJALNO VOZILO NA VODIK

Hrvatska tvrtka Rasco je na najvećem europskom sajmu komunalne opreme IFAT u Münchenu premijerno predstavila prvo hrvatsko komercijalno vozilo na vodik — cestovnu čistilicu Lynx H2 5000. Vozilo, pojašnjava Hina, pokreću elektromotori kakvi se mogu naći u električnim automobilima, ali energija potrebna za njihov pogon ne dolazi iz baterije, već iz gorivih vodikovih ćelija. Prilikom pretvaranja vodika u električnu energiju, naglašavaju,

jedini nusproizvod je voda. Čistilica s jednim punjenjem može raditi do osam sati. Lynx H2 5000 u odnosu na prethodnu dizelsku i električnu dvokubičnu verziju ima zapreminu od pet kubika te širinu čišćenja do 3,5 metara. Riječ je, ističe se u priopćenju, o izrazito složenom proizvodu koji je u potpunosti razvijen u Rascovu pogonu, u kojem tvrtka zapošljava više od 400 ljudi i jedan je od generatora razvoja sjeverozapadne Hrvatske. S obzirom da Hrvatska trenutno nema industrijsku niti javnu punionicu za vozila na vodik, čistilica je namijenjena stranim tržištima na kojima ta kompanija ostvaruje 90 posto svojih prihoda. Predsjednik uprave Rascoa Ivan Franičević ističe kako je ta čistilica kruna 35-godišnjeg rada tvrtke. "Čistilica može nositi preko deset kilograma vodika pod pritiskom od čak 700 bara, što je napredna tehnologija kakva je rijetkost i u automobilske industriji." — izjavio je Franičević. Dodao je da je Rasco jedna od najbrže rastućih kompanija u industriji komunalnih vozila i jedini značajan igrač koji se probio iz lokalnih okvira na globalno tržište s tim tipom opreme.

RENT A CAR

Porat 2, 21400 Supetar
021 30 709
098 972 9440
091 250 9491
info@mb-rental.com
www.mb-rental.com

izgradnja, opremanje , saniranje i održavanje bazena i bazenske tehnike

Bunarska cesta 87, 52100 Pula · +385 52 535 027, +385 52 535 027, +385 98 430 942 · magnolija@pu.t-com.hr · www.bazeni-magnolija.com

MD ISKOPI

ZEMLJANI RADOVI

Velike Sredice 177
43 000 Bjelovar

099 250 85 50

mdiskopi@gmail.com

POREZNE OBVEZE U LIPNJU

PRIJE POČETKA SVAKOG MJESECA POREZNA UPRAVA OBJAVLJUJE KALENDAR S POPISOM OBVEZA I ROKOVIMA ZA NJIHOVO PODMIRENJE. RIJEČ JE O OBVEZAMA KOJE DOSPIJEVAJU U LIPNJU:

8. lipanj

Trošarinski obveznik mora iskazati obračunatu trošarinu u dnevnom obračunu trošarine koji dostavlja dva puta mjesečno carinskom uredu nadležnom prema svome sjedištu, odnosno prebivalištu, i to za razdoblje od 1. do 15. dana u mjesecu do 20. dana u istom mjesecu, a za razdoblje od 16. do zadnjeg dana u mjesecu do 8. dana sljedećeg mjeseca, a obračunatu trošarinu mora platiti u roku od 30 dana od dana nastanka obveze obračunavanja trošarine. Dnevne obračune trošarine ne dostavljaju trošarinski obveznici za razdoblje u kojem nije nastala obveza obračunavanja trošarine ili trošarina iznosi nula kuna.

20. lipanj

Predaja obrasca PP-MI-PO za porez na potrošnju. Porez za potrošnju plaća se na potrošnju alkoholnih pića (vinjak, rakiju i žestoka pića) prirodnih vina, specijalnih vina, piva i bezalkoholnih pića u ugostiteljskim objektima, a u koju nije uključen porez na dodanu vrijednost. Obaveznici su sve pravne i fizičke osobe koje pružaju ugostiteljske usluge. Rok za plaćanje je do 30.6.

30. lipanj

Trgovačka društva: dionička društva, komanditna društva, društva s ograničenom odgovornošću, gospodarsko interesno udruženje, javno trgovačko društvo, trgovci pojedinci te poslovne jedinice poduzetnika sa sjedištem u stranoj državi obaveznici su predaje godišnjih financijskih izvještaja Fini radi javne objave i to za redovno poslovanje te u slučajevima statusnih promjena, otvaranja stečajnog postupka ili pokretanja postupka likvidacije nad poduzetnikom. Za male poduzetnike to znači da Godišnji financijski izvještaj sadrži Bilancu i Račun dobiti i gubitka (u

skraćenom obliku) i Bilješke uz financijski izvještaj. Od ostale dokumentacije Odluku o prijedlogu raspodjele dobiti ili pokriću gubitka te ako je obveznik revizije treba dostaviti Revizorsko izvješće. Srednji i veliki poduzetnici trebaju dostaviti Bilancu, Račun dobiti i gubitka, Izvještaj o novčanom tijeku, Izvještaj o promjenama kapitala i Bilješke uz financijski izvještaj. Od ostale dokumentacije Odluku o prijedlogu raspodjele dobiti ili pokriću gubitka, Godišnje izvješće te ako je obveznik revizije treba dostaviti Revizorsko izvješće.

VELIKA ANALIZA PRIJE POČETKA TURISTIČKE SEZONE

RAST HRVATSKOG GOSPODARSTVA NADMAŠIO JE SVE PROCJENE

DOMAĆI EKONOMISTI IZNIMNO SU OPREZNI KAD TREBA POZITIVNO GOVORITI O GOSPODARSTVU, ALI ČINJENICE GOVORE DA SE OSTVARUJU ZAVIDNE STOPE RASTA KOJE SVI STATISTIČKI IZVORI PRAKTIČKI NA MJESEČNOJ RAZINI MORAJU PODIZATI.

Europska komisija (EK) u proljetnim je ekonomskim prognozama znatno povisila procjenu rasta hrvatskog gospodarstva — na 3,3 posto, što je drugi najveći rast među članicama EU-a. Komisija procjenjuje da će hrvatsko gospodarstvo u ovoj godini rasti 3,3 posto, dok je u prethodnim prognozama iz veljače predviđala rast od 2,6 posto. Za sljedeću, 2025. godinu predviđa rast od 2,9 posto, neznatno više nego u veljači kad je prognozirala rast od 2,8 posto. Hrvatska bi, zajedno s Rumunjskom čiji se rast također procjenjuje na 3,3 posto, trebala imati drugi najveći rast BDP-a u EU, nakon Malte koja bi trebala imati rast 4,6 posto.

Kad je Daniel Kral, ekonomski analitičar Oxford Economicsa u razgovoru za *Financije.hr* govorio o tome da je Hrvatska gospodarski tigar Europske unije, bilo je to poprilično neočekivano, ako se uzme u obzir da hrvatske građane i dalje jako brine inflacija. Hrvatska je druga ekonomija s najboljim rezultatima u cijeloj Europi od neposredno prije Covida, samo iza Malte (čiji je BDP samo jedna četvrtina hrvatskog). Glavni pokretači bili su veći izvoz, posebice robe, što odražava veću integraciju Hrvatske u regionalne opskrbe lance. Osobna potrošnja također je porasla za 15 posto (korigirano za promjene cijena), što je izvanredno s obzirom na udar na realne prihode zbog inflacije. Tri su dodatna čimbenika vrijedna spomena. Jedan je da je Hrvatska najveći korisnik Fonda za oporavak EU-a iz razdoblja pandemije, gdje su već isplaćeni veliki iznosi, čime se povećala proizvodnja u građevinarstvu, koja je veća za 30 posto u odnosu na četvrto tromjesečje 2019. godine. Drugo, rotacija potrošnje s robe na usluge i iskustva osobito je pogodovala gospodarstvima osjetljivima na turizam, poput Hrvatske. Dapače, međunarodni dolasci prošle godine bili su gotovo isti kao 2019., koja je bila rekordna godina. Treće, došlo je i do snažnog rasta u sektorima koji intenziviraju znanje, primjerice, proizvodnja u informacijskim i komunikacijskim uslugama (ICT) porasla je za 50 posto, povećavajući svoj ukupni udio u gospodarstvu na 6 posto, ispričao nam je tada Kral.

Kako vidimo iz podataka europskih institucija, Kral je s punim pravom predviđao hrvatski status. Iako je turizam

FOTO: LNG HRVATSKA

važan za Hrvatsku, on nije jedini pokretač rasta, kao što sam pokazao u svojim objavama na društvenim mrežama. Građevinarstvo i usluge visoke dodane vrijednosti također su procvjetale, kao i izvoz robe. Primjerice, u Danskoj je nedavni rast potaknula jedna tvrtka — Novo Nordisk i njihov čarobni lijek za mršavljenje. Dansko gospodarstvo poraslo je za 2 posto 2023., ali ako oduzmete farmaceutski sektor, ostatak gospodarstva bio je u recesiji. U Hrvatskoj, ako oduzmete sektor turizma, gospodarstvo bi i dalje raslo jer je rast bio diverzificiraniji, kazao nam je Kral. Broj građevinskih dozvola u ožujku 2024. je nešto pao u odnosu na isto razdoblje prošle godine, ali površina stanova pokrivenih tim dozvolama porasla je 11,5 posto.

Ekonomski analitičar Velimir Šonje ustvrdio je da je gospodarski rast na razini Europske unije još uvijek na staklenim nogama, i iznosi nešto više od jedan posto na godišnjoj razini. “Na razini EU planira se i veliki projekt promicanja konkurentnosti europskog gospodarstva. Paket priprema bivši predsjednik ECB-a i talijanski premijer Mario Draghi. O pojedinostima se malo znade, objava slijedi nakon europskih izbora, kao nešto što ostaje u *amanet* od ove idućoj Komisiji. Iz najnovijeg Draghijevog govora na ovu temu vidi se da će naglasak u programu biti na vanjskoj konkurentnosti — poticanju ‘skalabilnosti’ europskih kompanija radi natjecanja na globalnom tržištu — više nego na poticanju konkurencije na unutarnjem europskom tržištu (projekt jačanja unutarnjeg tržišta vodi također bivši talijanski premijer Letta). ‘Skalabilnost’ europskih biznisa malo podsjeća na političko odabiranje i pomaganje ‘pobjednika’, put koji je mnoge zemlje koje su pokušale takvu industrijsku politiku skupo koštao. Takav je Draghijev pristup naizgled iznuđen definicijom vrlog novog svijeta u kojem je globalizacija nepovratno završena, a tri velika bloka igraju igru nulte sume u kojoj se, prema Draghiju, SAD i Kina izjednačavaju kao oni koji igraju na ‘našu’ štetu. Kako sam uvijek alergičan na takva izjednačavanja dva povijesno i politički toliko različita bloka, od Draghijeva projekta ne očekujem puno na planu unutarnjih administrativnih rasterećenja i jačanja konkurencije unutar EU, dok će se koncepti ‘odabira

prioriteta’ na razini EU, kad pojednostiju postanu poznate, naći pod ozbiljnim povećalom dionika, budući da je nešto poput ‘europskog prioriteta’ teško definirati; EU je zajednica nacionalnih država, a francuski prioritet može biti jedno, njemački drugo, a austrijski, estonski ili hrvatski nešto treće.” — opisao je Šonje stanje europskog gospodarstva koje je i dalje zapravo dvadeset i sedam odvojenih gospodarstava.

I dok čekamo pravu turističku sezonu, svi pokazatelji ukazuju na to da bi 2024. godina mogla srušiti sve rekorde. U prva tri mjeseca ove godine ukrcano je i iskrcano 3,3 milijuna putnika u hrvatskim morskim lukama, što je za 8,7 posto više u odnosu na isto razdoblje 2023. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS), na trajektima i putničkim brodovima u istom razdoblju prevezena su 3,2 milijuna putnika. To je za 8,3 posto više nego u istom razdoblju lani. U svim hrvatskim zračnim lukama u ožujku je bilo 397.000 putnika, ili 6,3 posto više nego u istom mjesecu prošle godine, dok je na razini prva tri mjeseca sa 985.000 putnika ostvaren porast od 9,6 posto, podaci su DZS. Uz ukupan porast broja putnika, u zračnim lukama je bilo i jedan posto više slijetanja i polijetanja nego u ožujku 2023. godine.

Krajem travnja na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje (HZZ) bilo je registrirano 98.820 nezaposlenih, što je 6.530 ili 6,2 posto manje nego u travnju 2023. te je prvi puta od lipnja prošle godine broj nezaposlenih pao ispod 100.000.

U odnosu na ožujak, piše Hina, broj nezaposlenih smanjen je za 9,4 posto ili 10.272 osobe. Tijekom travnja u HZZ-ovu evidenciju nezaposlenih novoprijavljeno je 9.018 osoba, što je 19,1 posto manje nego u istom mjesecu lani. Pritom su 75,8 posto, ili 6.832 osobe, došle izravno iz radnoga odnosa, 2.011 (22,3 posto) iz neaktivnosti, te 175 (1,9 posto) iz redovitoga školovanja. Iz te je evidencije izašla 19.291 osoba, što je 8,5 posto više nego u travnju 2023. godine. Od toga je zaposleno 15.400 osoba, i to 14.450 osoba ili 93,8 posto na temelju zasnivanja radnoga odnosa, i 950 ili 6,2 posto na temelju drugih poslovnih aktivnosti.

Statistički podaci iz raznih izvora optimistično govore o porastu broja turista, broja putnika, smanjenju nezaposlenosti i povećanju broja zaposlenih. Čak i

posljednje analize neovisnih kompanija kao što je Oxford Economics govore da Europsku uniju čeka gospodarski rast ili barem stabilizacija gospodarstva. “Najnoviji podaci upućuju na odgođeni početak oživljavanja potrošačke potrošnje u eurozoni, ali vidimo relativno nizak rizik da će on biti izbačen iz tračnica. Čak i sa sporim startom, malo je vjerojatno

da će odskok izbaciti iz kursa, plus postoje izgledi za dodatni rast u drugoj polovici godine. Očekujemo da će privatna potrošnja ukupno porasti za 1,2 posto u 2024.” — objavili su oni u svojem izvješću iz sredine svibnja.

Njihova očekivanja temelje se na ponovnom rastu realnih dohodaka, zahvaljujući i smanjenju inflacije i solidnom

nominalnom rastu zarada poduprtom otpornim tržištem rada. Očekuju da će rast BDP-a ove godine među zemljama članicama biti u širokom rasponu, iako oporavak potrošnje čini velik dio toga.

Po njihovom mišljenju, ključni čimbenik koji sprečava potrošače da odriješe kesu je stroga monetarna politika. Stopa štednje kućanstava u eurozoni stabilizirala se oko 3 postotna boda iznad razina prije pandemije. Vjeruju da ovo odražava ekspeditivnost, a ne oprez — nakon desetljeća gotovo nultih kamatnih stopa, kućanstva dobivaju oko 3,5 posto kamata na svoje depozite, što je postalo još privlačnije smanjenjem inflacije.

Slijedom toga, smatraju da je vjerojatno da oporavak potrošačke potrošnje

FOTO: FXABAY

Boris Vujčić

FOTO: HINA/LANA SLIVAROVIC

neće ozbiljno započeti prije nego što Europska središnja banka počne rezati kamatne stope, a to se očekuje nakon sastanka guvernera ESB-a u lipnju. "Lipanjaska odluka će ovisiti o ekonomskim pokazateljima koji će postati raspoloživi u sljedećih malo više od mjesec dana i novim projekcijama Eurosustava. No, ukoliko nas podaci ne iznenade ili nam stvarnost ne priredi nešto što bi izbacio inflaciju s prognozirane putanje, sljedeća bi odluka doista mogla biti ona o smanjenju ključnih kamatnih stopa." — ispričao je guverner Hrvatske narodne banke Boris Vujčić u razgovoru za naš portal početkom svibnja.

Nakon što oporavak ipak krene, analitičari Oxford Economicsa očekuju najveći porast u trajnim dobrima, jer bi taj sektor trebao imati koristi od nadoknade potrošnje i stalne deflacije. U međuvremenu će se inflacija u uslugama vjerojatno pretvoriti u slabiji rast u tom segmentu.

Rizici za oporavak potrošnje proizlaze iz kasnijeg početka ili sporijeg tempa normalizacije kamatne stope od strane ESB-a. Analitičari predviđaju da bi to odgodilo, ali ne i poremetilo oporavak. Ta-

kođer, pogoršanje na tržištu rada moglo bi usporiti rast plaća i potaknuti štednju iz opreza. Međutim, isti analitičari vjeruju da će popuštanje na tržištu rada biti blago.

Iako su mnogi analitičari iznimno optimistični, Velimir Šonje upozorava da neke stvari treba sagledati i iz drugog kuta. "Prvo, ne možemo isključiti da će ovogodišnje bujanje fonda plaća u javnom sektoru trajno probiti zadane proračunske okvire i dobrim dijelom poništiti učinak većih prihoda od planiranih, osobito od 2025. godine. Izdaci za plaće u sektoru opće države još su se prošle godine normalizirali na 11,5% BDP-a, što odgovara dugoročnom prosjeku koji je za 1,5 postotni bod veći od prosječnog udjela u EU, gdje iznosi 10%. Udjel plaća u javnom sektoru u BDP-u ove će godine snažno rasti i dalje nas podignuti iznad prosjeka EU. Naime, rast plaća koji vidimo kao stavku u planiranom državnom proračunu (plan za plaće u školstvu ne vidimo iz državnog proračuna) budžetirane su po stopi od nevjerojatnih 32% (rast s 3,9 na 5,2 milijardi eura) pa ne možemo isključiti da će prema kraju godine trebati rebalans na stavkama pla-

ća, ili će se daljnji rast preliti na iduće godine. Inercija razbuđenih političkih pritisaka na plaće mogla bi poništiti vladinu namjeru da zaustavi rast mase plaća 2025. i 2026. godine (sada je na ovoj stavci planiran rast od svega 2,2%, odnosno 1,6% u sljedeće dvije godine), jer je uvijek teško naglo kočiti nakon naglog ubrzanja. Između političkih i fizikalnih sila razlike su male. Drugo, aktualni rast javnih prihoda, koji se sada odvija iznad očekivanja, stišat će se prema kraju godine. Tada će nestati pozitivni učinci inflacije na javne prihode, osobito na prihode od PDV-a, koji su najvažniji pojedinačni izvor financiranja države." — objavio je Šonje na svojem blogu Arhivanalitika.

Ekonomist Boris Podobnik još je početkom travnja upozoravao na negativne učinke povećanja plaća u javnom sektoru, i u razgovoru za Financije.hr je izjavio: "Sad nakon ovog rapidnog povećanja plaća u državnom i javnom sektoru dobit ćemo opet anomaliju u ekonomiji rada: da je za istu plaću riskantniji sektor slabije plaćen, a kad takvu anomaliju stvorite, pojačate odljev ljudi, dakle emigraciju."

Hrvatskoj za dugoročni stabilan rast izgleda preostaje usmjeravanje na što veću i bolju suradnju s partnerima iz Europske unije. Dok Draghi sprema ekstenzivni paket kojeg bi nova europska vlast trebala provesti u djelo, nama bliže zemlje govore gdje su prepreke koje Hrvatska može ukloniti. Stefanie Ziska, direktorica Njemačko-hrvatske industrijske i trgovinske komore, u razgovoru za Financije.hr kaže: "Dugi niz godina Njemačka i Hrvatska njeguju uspješnu suradnju, što se posebno očituje u snažnim bilateralnim gospodarskim odnosima. Njemačka je jedan od najvažnijih trgovinskih partnera Hrvatske. Uslijed intenzivne bilateralne suradnje, Njemačka je, uz Italiju, postala najvažnije izvozno tržište Hrvatske u 2023. godini. To u brojkama znači da 12,1% ukupnog hrvatskog izvoza ide na njemačko tržište. S druge strane, uvoz iz Njemačke u Hrvatsku također je zabilježio značajan rast od 7,6% u 2023. godini, čvrsto postavljajući Njemačku, zajedno s Italijom, na vrh popisa vanjskotrgovinskih partnera Hrvatske. Taj uspjeh prati i povećano zanimanje njemačkih investitora za ulaganja u Hrvatskoj, po-

sebe u sektorima poput automobilske industrije, gdje suradnja između Porschea i Rimca ulazi u novu fazu s planom izgradnje tvornice pogona za električne bicikle.”

Denis Jurčić, zamjenik direktora Talijansko-hrvatske gospodarske komore nam je rekao: “Od novog saziva Hrvatskog sabora očekujemo veći sinergijski rad, kako bismo poboljšali i olakšali komunikaciju s poduzetničkom mrežom. Poznajemo stvarnu sliku na terenu i prepoznajemo kritične točke za razvoj poslovanja i privlačenja novih ulaganja u zemlju. Među brojnim temama koje trebaju biti predmet rasprave su ublažavanje poreznog opterećenja tvrtki radi olakšanja poslovanja, ubrzanje birokratskih procesa za ulaganja te pojednostavljenje administrativnih procedura koje ponekad obeshrabruju investitore. Često dobivamo povratne informacije da su dokumenti u nekim procesima dostupni samo na hrvatskom jeziku, što znatno otežava komunikaciju s međunarodnim partnerima. Nedostatak radne snage problem je koji trenutno pogađa ne samo Hrvatsku, već i cijelu Europsku uniju; stoga je potrebno raditi na privlačenju i zadržavanju i niskoobrazovane i visokoobrazovane radne snage. Ali prije svega na stvaranju uvjeta za zapošljavanje domaćih radnika.”

A radna snaga, točnije njezin nedostatak, sve je veći problem hrvatskim tvrtkama. U samo prva četiri mjeseca ove godine Ministarstvo unutarnjih poslova Hrvatske izdalo je 72.872 dozvola za rad stranih radnika, od čega je 50.236 dozvola za novo zapošljavanje, dok je 17.736 za produljenje postojećih dozvola. Sezonskih radnika je 4.900. No te brojke nisu konačne, jer postoji i određen broj radnika koji su stranci u Hrvatskoj, ali su dozvolu dobili na osnovi drugih zakonom dopuštenih mogućnosti, kao što je spajanje obitelji, te u ove statistike nisu ubrojeni.

“Ono što moramo pokušati napraviti jest povećati stopu participacije na tržištu rada u odnosu na broj ljudi u radnoj dobi koji je aktivan. Ta se stopa povećala za oko osam postotnih bodova u zadnjih nekoliko godina i dosegla je oko 70 posto sa 68 posto. To je i bio jedan od najvećih problema gospodarstva Hrvatske — niska stopa participacije i aktivnost na tr-

žištu rada — međutim ona je i dalje ispod prosjeka EU, i to za pet postotnih poena. Kad bismo dostigli prosjek EU, imali bismo još 120 tisuća domaćih radnika na tržištu rada. Teoretski, kad bi Hrvatska uspjela animirati takve radnike, ne bi trebala stranu radnu snagu.” — rekao je guverner HNB-a Boris Vujčić na tematskoj sjednici Hrvatske gospodarske komore početkom svibnja.

Jedan od potencijalnih izazova za hrvatsko gospodarstvo krije se i u objavi podataka za cjevovodni transport. Tako je transport nafte na teritoriju Republike Hrvatske u prvom tromjesečju ove godine iznosio nešto više od polovine transporta nafte ostvarenog u istom razdoblju prošle godine. Od siječnja do ožujka 2023. godine kroz cjevovode je prošlo 1.349 tisuća tona nafte, a u prvom tromjesečju 2024. godine ta je brojka iznosila 763 tisuća tona. Međutim, porastao je transport plina za oko osam posto. Za očekivati je da će transport plina kroz Hrvatsku rasti u nadolazećem razdoblju. Projektom “Jačanje plinske infrastrukture” do sredine 2026. godine u Hrvatskoj će se izgraditi četiri plinovoda, čime će se značajno povećati kapaciteti transporta prirodnog plina iz LNG terminala na Krku, istaknuto je na potpisivanju ugovora za financiranje tog projekta.

Ugovor su, objavila je Hina, potpisali Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost te tvrtka Plinacro kojoj se, temeljem dodatka Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.–2026., dodjeljuje 533,08 milijuna eura. Predviđena je izgradnja četiri plinovoda: Zlobin—Bosiljevo, Bosiljevo—Sisak, zatim Kozarac—Sisak te Zabok—Lučko, kojima će se plin s LNG terminala na Krku transportirati prema Sloveniji, Mađarskoj i drugim zemljama jugoistočne Europe. Čelnik Ministarstva Damir Habijan istaknuo je kako je potpisivanje tog ugovora od velike važnosti za nastavak energetske tranzicije, ali i transformacije cjelokupnog energetskog sustava. Projekt se financira iz NPOO-a u okviru plana REpowerEU, a predsjednik uprave Plinacroa Ivica Arar zahvalio je Vladi i resornom ministarstvu na angažmanu u “dobivanju bespovratnih sredstava za projekt jačanja plinske infrastrukture”. Naveo je da Plinacro za Sloveniju godiš-

nje može transportirati 260 milijuna kubika plina, dok će izgradnjom plinovoda to porasti na 1,5 milijardi. Kad je riječ o Mađarskoj, aktualnih 1,7 milijardi kubika plina udvostručit će se na 3,4 milijarde kubika, kazao je Arar, navevši i da ukupna dužina četiri plinovoda doseže 220 kilometara.

Zlobin—Bosiljevo trebao bi početi s radom već početkom sljedeće godine, a iz Vlade poručuju da će njegov dovršetak povećati sigurnost opskrbe plinom potrošača u Hrvatskoj i u najzahtjevnijim okolnostima opskrbe i potrošnje plina, te omogućiti daljnji razvoj plinovodnog sustava i povećanje transporta plina prema Mađarskoj i Sloveniji.

Industrijska proizvodnja u Europskoj uniji i eurozoni u ožujku je pala za jedan posto na godišnjoj razini, dok je na mjesečnoj razini blago porasla, pokazuju u podaci Eurostata objavljeni sredinom svibnja. U odnosu na ožujak lani, najsnažnije je pala proizvodnja trajnih potrošačkih dobara, za 8,3 posto u eurozoni, odnosno za 7,5 posto u EU. Značajniji pad bilježio je i sektor netrajnih dobara za široku potrošnju, za 7,0 posto u eurozoni i za 5,1 posto u EU, a pad je zabilježen i u proizvodnji energije, za 3,5 posto u zoni primjene zajedničke europske valute, te za 2,6 posto u Uniji. U Hrvatskoj je industrijska proizvodnja u ožujku pala za 5,0 posto u odnosu na isti prošlogodišnji mjesec, objavila je Hina. Šonje upozorava: “Za razliku od trgovine, koja ovisi o domaćoj potražnji, industrijska proizvodnja u većoj mjeri ovisi o inozemnoj potražnji (izvoz). Inozemna potražnja je pod utjecajem stagnacije naših najvećih vanjskotrgovačkih partnera. No, prije nego što se osvrnemo na tamošnje gospodarsko stanje, valja zapaziti da fizički indeks industrijske proizvodnje kontrahira i zbog čimbenika koji nisu povezani s gospodarskim stanjem: vremenskih uvjeta (manja proizvodnja energije ove tople zime) i tehnički izazvanih kolebanja u aktivnosti rafinerija.”

Hrvatsko gospodarstvo i dalje uspijeva nadmašiti procjene rasta, a turistička sezona se tek približava. Sudeći prema podacima iz prvog tromjesečja, bit će to još jedno ljeto puno srušenih rekorda. Kako će se to odraziti na ostatak gospodarstva, vidjet ćemo krajem godine.

 RAIF OKIĆ

Biškupije 5, 52100 Medulin
098 887 626
antokristic2503@gmail.com

MESNICA
BAKIN

MORPHO AGRO

Franza Liszta 23 31300 Beli Manastir
091/2929-014
morpho.agro@gmail.com
www.morpho-agro.hr

PREVENTIVNA
SREDSTVA
ZA SUZBIJANJE
ŠTETNIKA

NISKOGRADNJA

Branovečka Cesta 210 10000 Zagreb
01 298 54 82 095 298 50 03
niskogradnjadj@gmail.com

ZEMLJANI RADOVI IZGRADNJA PROMETNICA ASFALTIRANJE

NOGOMETNI SAVEZ
ŠIBENSKO-KNINSKE
ŽUPANIJE

Bana J. Jelačića 9a
22000 Šibenik
022 218 161
hrvojekhns7@gmail.com

SPREMNI SMO PODRŽATI HRVATSKI IZVOZ U KINU

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE NAJAVLJUJU JOŠ VEĆE CARINE NA PROIZVODE IZ KINE. EUROPSKA KOMISIJA ISTRAŽUJE DRŽAVNE SUBVENCIJE KINESKIM KOMPANIJAMA, A NEKE OD NJIH SE POVLAČE IZ VELIKIH INFRASTRUKTURNIH PROJEKATA U EUROPSKOJ UNIJI. GOSPODARSKA SURADNJA, POSEBNO MEĐU KOMPANIJAMA, SVE JE SLOŽENIJA. KINESKI PREDSEDNIK XI JINPING U SVIBNJU JE BORAVIO U FRANCUSKOJ, MAĐARSKOJ I SRBIJI, GDJE JE NAGLAŠAVA O KINESKU VOLJU ZA SURADNJOM, A ISTO JE U NAŠEM RAZGOVORU PONOVIO KINESKI VELEPOSŁANIK U HRVATSKOJ QI QIANJIN.

Hrvatsko i kinesko gospodarstvo uvelike se razlikuju, ne samo u opsegu. Gdje vidite mogućnosti za rast gospodarske suradnje naše dvije zemlje?

Kina ima jasnu i čvrstu politiku razvijanja ravnopravne i obostrano korisne suradnje s Hrvatskom u svim područjima. Kina Hrvatsku smatra dobrim prijateljem i ravnopravnim partnerom. Osobito od uspostave sveobuhvatnog suradničkog partnerstva između Kine i Hrvatske 2005. godine, razvoj bilateralnih odnosa ušao je u novu fazu. Iako se Kina i Hrvatska razlikuju u veličini gospodarstva, svaka ima svoje prednosti u gospodarskom razvoju. Trenutno je Kina usmjerena na razvoj novih kvalitetnih proizvodnih snaga temeljenih na znanstvenim i tehnološkim inovacijama, što donosi važne mogućnosti za produbljivanje kinesko-hrvatske gospodarske i trgovinske suradnje. U budućnosti će Kina i Hrvatska nastaviti produbljivati gospodarsku i trgovinsku suradnju te promicati sveobuhvatno partnerstvo u suradnji Kine i Hrvatske – da postane sve dublje i čvršće.

Spremni smo dodatno proširiti opseg bilateralne trgovine, potaknuti i podržati kineska poduzeća da uvoze više robe iz Hrvatske, i također se nadamo da će Hrvatska aktivno sudjelovati u gospodarskim i trgovinskim aktivnostima koje organizira Kina, kao što su Kineski međunarodni sajam uvoza, Kantonski sajam, Međunarodni sajam opskrbnog lanca, Međunarodni sajam roba Yiwu, i

slično, kao i pojačati napore u promidžbi i promicanju konkurentnih proizvoda. Hrvatska je bogata poljoprivrednim i šumarskim proizvodima izvrsne kvalitete. Nadležna tijela obiju strana postigla su pozitivne pomake u pregovorima o izvoznoj dozvoli za plavoperajne tune i meda iz Hrvatske. Dvije strane održavaju i konzultacije o izvozu hrvatske govedine u Kinu. Osim toga, Hrvatska je bogata turističkim resursima i vrlo je popularna među kineskim turistima. Posljednjih godina Hrvatska je postala jedna od važnih odredišta kineskih turista u Europi. Voljni smo dovesti što više kineskih turista u posjet Hrvatskoj.

Pelješki most označio je vrhunac gospodarske suradnje Kine i Hrvatske. Vidite li takve slične projekte u bliskoj budućnosti?

Projekt izgradnje Pelješkog mosta uspješni je primjer projekta suradnje Kine i zemalja srednje i istočne Europe. Također je model prijateljske suradnje između Kine, Hrvatske i Europe, te je svjedočio tijeku prijateljskog razvoja i *win-win* suradnje između Kine i Hrvatske. Dva gospodarstva imaju komplementarne prednosti i još uvijek imaju veliki potencijal. Mnogo je mogućnosti za suradnju u budućnosti – u infrastrukturi kao što su željeznice, luke i ceste, kao i u područjima trgovine, obnovljivih izvora energije, turizma, električnih vozila, poljoprivrede te proizvodnje. Trenutno kineska poduzeća u Hrvatskoj aktivno sudjeluju i prate niz projekata

izgradnje infrastrukture i investicijskih projekata u Hrvatskoj. Spremni smo unaprijediti dubinsko usklađivanje razvojnih strategija naših dviju zemalja te stalno produbljivati suradnju u infrastrukturi i drugim područjima. Nadamo se da će hrvatska Vlada ići u istom smjeru i osigurati pošteno, transparentno i prijateljsko investicijsko okruženje za kineska poduzeća. Vjerujem da ćemo u bliskoj budućnosti vidjeti još više novih ostvarenih projekata.

Europska unija provodi nekoliko istraga na temu “nepravednih državnih subvencija”. Vjerujete li da će EU Kinu proglasiti krivom za “nepravedne državne subvencije”?

Ono što želim naglasiti je da su kineske industrijske prednosti postignute tehnološkim inovacijama i da su oblikovane dostatnom tržišnom konkurencijom, a ne oslanjanjem na državne subvencije. EU je najavila da provodi takozvane “antisubvencijske istrage” o nekim kineskim proizvodima obnovljivih izvora energije. Mislim da je to uglavnom zbog rane uspostave povezanih industrija u Kini i stvaranja vodeće tehnološke prednosti kroz dugoročna ulaganja u istraživanje i razvoj. Istodobno se stvorila određena prednost zbog oslanjanja na kineske snažne domaće industrijske kapacitete, vrlo veliko tržište i bogate ljudske resurse. Iz globalne perspektive, kineska industrija obnovljivih energija nastavlja pružati proizvodne snage visoke kvalitete, smanjuje troškove i daje važan doprinos globalnom zelenom razvoju. Po mojem mišljenju, takozvane “nepravedne državne subvencije” su lažne. Zapravo, neke zemlje EU-a i SAD također daju subvencije za neke od svojih industrija. EU pokreće antisubvencijske istrage Kine s ciljem poduzimanja mjera trgovinske zaštite. Tako neće samu sebe učiniti boljom, već će samo potkopati stabilnost i nesmetan tijek lanaca proizvodnje i opskrbe te usporavati zelenu transformaciju globalnog gospodarstva i razvoj industrija u nastajanju.

Vjerujete li da EU i Kina mogu poboljšati svoje gospodarske odnose s obzirom na takve istrage i moguće nove carine na kinesku robu?

Kineski predsjednik Xi Jinping nedavno je posjetio Europu. Rekao je da se

INTERVJU: KINESKI VELEPOSŁANIK U HRVATSKOJ QI QIANJIN

Kina i EU trebaju pridržavati partnerskog odnosa, ustrajati u dijalogu i suradnji te promicati stabilne i zdrave odnose Kine i EU. Trenutno su protekcionističke tendencije u EU u porastu. Kina izražava visoku zabrinutost zbog diskriminacijskih mjera koje je EU poduzela protiv kineskih poduzeća, pa čak i industrija. Kina će čvrsto štititi zakonska prava i dobrobit kineskih poduzeća. Kina je uvijek otvorena za industrijske, gospodarske i trgovinske suradnje, i pozivamo EU da poštuje pravila WTO-a i tržišna načela. Nadamo se da će EU imati otvoren um, pridržavati se načela poštenog natjecanja, stvoriti međunarodno tržišni orijentirano i zakonski uređeno okruženje za gospodarsku i trgovinsku suradnju te zajedno s Kinom raditi na postizanju obostrane koristi i dobitnih rezultata te promicati ekonomsku globalizaciju prema sveobuhvatnijem i inkluzivnijem smjeru.

Američki zakonodavci tjeraju ByteDance da proda TikTok. Kakav će to utjecaj imati na već zategnute gospodarske odnose između Kine i SAD-a?

TikTok je društvena platforma koju koriste stotine milijuna ljudi u Sjedinje-

nim Državama i Europi. Obuzdavanje američkog Kongresa platforme TikTok u ime takozvane “nacionalne sigurnosti” potpuno je neutemeljeno. Poput SAD-a i europskih zemalja, kineska vlada pridaje veliku važnost privatnosti i sigurnosti podataka, i štiti ih u skladu sa zakonom te nikada nije i neće zahtijevati od tvrtki ili pojedinaca da kineskoj vladi prikupljaju ili daju podatke, informacije i obavještajne podatke iz stranih zemalja. Mislim da je takozvani “zločin” za koji je američki Kongres optužio TikTok nešto što postoji u svim društvenim medijima, pa zbog čega zabraniti samo TikTok? U sadašnjoj složenoj geopolitičkoj situaciji, američka politika prema Kini ponekad nije dovoljno razumna, politizira normalna gospodarska i trgovinska pitanja i čini ih sigurnosnim pitanjima kako bi suzbijala kineski znanstveni i tehnološki razvoj i društveni napredak.

Kina cijeni i razvija svoje odnose sa Sjedinjenim Državama iz perspektive izgradnje zajednice sa zajedničkom budućnošću za čovječanstvo. Uvijek se pridržavala načela uzajamnog poštovanja, mirnog suživota i suradnje u korist svih strana koje je predložio predsjednik Xi Jinping, te uvijek zagovarala poštivanje

FOTO: HINA EPA STEPHANE DE SAKUTIN POOL

FOTO: HINA EPA ANDREI LUKIC

međusobnih temeljnih interesa. Smatramo da SAD treba ozbiljno poštovati načela tržišnog gospodarstva i poštenog natjecanja, prestati neopravdano suzbijati strane tvrtke i osigurati otvoreno, pošteno, pravedno i nediskriminacijsko okruženje za strane tvrtke koje ulažu i posluju u SAD-u. Kina će poduzeti sve potrebne mjere kako bi odlučno zaštitila svoja legitimna prava i dobrobit.

Kineska električna vozila ulaze na unosno tržište EU. Postoje li planovi za otvaranje tvornica ili velikih servisnih centara u EU?

Koliko znamo, mnogi kineski proizvođači automobila trenutno otvaraju ili namjeravaju otvoriti tvornice u EU. Primjerice, u prosincu prošle godine BYD je najavio da će izgraditi novu proizvodnu bazu električnih vozila u Mađarskoj. To je prva tvornica osobnih automobila koju je izgradila kineska automobilska kompanija u Europi, i očekuje se da će otvoriti tisuće radnih mjesta u toj zemlji. Osim toga, SAIC Motor također namjerava postaviti tvornicu automobila u Europi. Changan Automobile i Great Wall Motor također razmatraju postavljanje tvornica u Europi. Kineska električna

automobilska tvrtka Nio već je uspostavila servisne centre u Njemačkoj, Nizozemskoj, Danskoj i Švedskoj za pružanje automobilskih usluga na navedenim tržištima.

Osim tvornice automobila, niz kineskih proizvođača — uključujući CATL, Eve Energy, Sunwoda — najavili su ulaganje u izgradnju novih tvornica baterija u Mađarskoj. Kako kineski automobilski brendovi ubrzavaju svoj ulazak na globalno tržište, vjeruje se da će sve više i više kineskih tvrtki graditi tvornice u inozemstvu i nastojati lokalizirati proizvodnju.

 RAIF OKIĆ

HRVATSKE BANKE SE MIJENJAJU I AKTIVNO PRATE POTREBE GOSPODARSTVA I TRŽIŠTA

HRVATSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVITAK (HBOR) JE RAZVOJNA I IZVOZNA BANKA TE IZVOZNO-KREDITNA AGENCIJA REPUBLIKE HRVATSKE, ČIJA JE OSNOVNA ZADAĆA POTICANJE RAZVITKA HRVATSKOG GOSPODARSTVA. U 2023. GODINI UKUPNA POSLOVNA AKTIVNOST, KOJA UKLJUČUJE KREDITIRANJE, OSIGURANJE IZVOZA I GARANTNE POSLOVE IZNOSILA JE 1,8 MILIJARDI EURA, ŠTO JE POVEĆANJE VOLUMENA OD 43 POSTO U ODNOSU NA 2022. GODINU.

Što su glavni ciljevi postojanja te banke kao državne, razvojne i izvozne banke, kao i izazovi za sljedeće godine, za Finacije.hr je otkrio predsjednik Uprave, Hrvoje Čuvalo.

Što je HBOR? Što je njegova glavna uloga u gospodarstvu?

Glavna uloga HBOR-a je pružanje podrške gospodarskom razvoju Republike Hrvatske. Važnost postojanja HBOR-a posebice se pokazala tijekom kriza, kako one financijske 2008., tako i tijekom pandemijske krize 2020. godine. Gotovo sve razvijene zemlje u Europi i u svijetu imaju svoje razvojne državne banke koje služe poticanju i promicanju gospodarskog razvoja te zemlje. Svoj rad HBOR realizira kroz nekoliko aktivnosti od kojih je svakako najdominantnija kreditna aktivnost. Kroz kreditiranje potičemo razvoj i onih dijelova gospodarstva koji najčešće nisu toliko atraktivni ili zanimljivi komercijalnom sektoru. Za primjer bih spomenuo financiranje infrastrukturnih projekata u ruralnim dijelovima, koji nisu komercijalno zanimljivi jer nema velikog profita, ali njihov značaj za društvo i građane u toj zajednici je velik, jer i u tim sredinama trebate i vodovod, i pročišćivač, i bolnice, i vrtiće, i škole — bez obzira na komercijalnu dimenziju. Smisao našeg postojanja je da popunjavamo tržišne nedostatke tamo gdje privatni komercijalni sektor u dovoljnoj mjeri ne može djelovati, a život mora ići dalje. U tom se najviše krije snaga nacionalnih banaka, ne samo

kod nas nego i u svijetu. Osim poticanja ujednačenog regionalnog razvoja, imamo i posebne linije namijenjene posebnim ciljnim skupinama kao što su mladi poduzetnici ili početnici, zatim posebnu kreditnu liniju za žene poduzetnice, što nas sve definitivno izdvaja od komercijalnog bankarskog sektora.

Uz razvojnu komponentnu, HBOR ima i izvoznu komponentnu.

Izvoz je bitan za svaku državu, pa tako i za Hrvatsku. Mi osiguravamo naplatu potraživanja naših izvoznika u inozemstvu. Dakle, neka tvrtka iz Hrvatske koja izvozi u inozemstvo, koristi HBOR-ovu policu osiguranja za slučaju da taj inozemni kupac u bilo kojem smislu ne izvrši svoju obvezu plaćanja. U takvim okolnostima mi preuzimamo tu obvezu i plaćamo našoj tvrtki. Ona je u tom smislu sigurna. Takve poslove provodimo već 25 godina. Danas pokrivamo i tržišta kao što su Bjelorusija, Ukrajina, Irak i Sjeverna Afrika. Naše tvrtke nas možda manje koriste za tržišta gdje imaju „uhodane” kupce i gdje pravna država i njezini instrumenti dobro funkcioniraju pa postoje i drugi načini jamstava. Kao izvozna banka, izvoznicima možemo odobriti i kompletno kreditno financiranje izvoznog posla, dakle od pripreme proizvodnje za izvoz do same naplate izvoznog posla. Naposljetku, posebnim jamstvom možemo osigurati i izvozni kredit, što za našeg izvoznika znači da svoju poslovnu imovinu ne mora davati pod hipoteku.

Hrvatska banka za obnovu i razvitak uspješno je završila i proces dobivanja akreditacije Europske komisije, i time dobila ovlasti za izravno upravljanje sredstvima Europske unije. Što to znači?

Mi smo sada ravnopravan partner za dijalog s Europskom komisijom. To znači da nam više ne treba posrednik za kreiranje kreditnih linija ili drugih oblika financijskih instrumenata, već mi izravno komuniciramo s EK-om o tome što je potrebno našem gospodarstvu. Takvu akreditaciju ima tek nekoliko razvojnih banaka u EU, a sâm proces procjene trajao je nekoliko godina jer smo prije formalne procjene proveli i probnu procjenu. To se pokazalo kao odlična odluka HBOR-a, jer kad smo počeli s procesom, prije četiri godine, stvari su bile drukčije, a u međuvremenu je došlo do značajnijih promjena koje su sada u fokusu EU. Naime, posljednjih godina EU se intenzivno opredijelila za poticanje projekata u digitalnom i zelenom, ili u korištenju inovativnih suvremenih tehnologija, a način kako to ostvariti leži upravo u platformama kao što su nacionalne razvojne banke. EK-a smišlja posebne financijske instrumente za poticanje takve vrste projekata, a implementaciju u nacionalna gospodarstva potom provode najčešće nacionalne razvojne banke. Mi od njih preuzimamo financijske instrumente, a to su posebne financijske sheme koje su ili vrlo široko postavljene, ili iznimno administrativne, te nacionalna razvojna banka pregovara s njima oko načina kako će se implementirati u nacionalno gospodarstvo; jer nije isto nešto implementirati u hrvatsko, ili njemačko i bugarsko gospodarstvo. Nemoguće je samo preslikati neku odluku. HBOR sada može izravno pregovarati i prilagođavati financijske instrumente potrebama hrvatskog gospodarstva.

Prošla godina pokazala je rast kredita koje je plasirao HBOR. Tko su najčešći korisnici kredita?

U 2023. godini HBOR je odobrio 2.854 kredita u ukupnom iznosu od milijardu i 123 milijuna eura, što je povećanje u odnosu na 2022. godinu u volumenu za 31 posto, a po broju 22 posto. Najzastupljeniji korisnici bili su privatni poslovni subjekti, i to mali i srednji poduzetnici, kojima je odobren 2.671 kredit, što

predstavlja 94 posto ukupno odobrenih kredita, u iznosu od više od 850 milijuna eura. Rastući trend investicijskih aktivnosti u Hrvatskoj potvrđuje i struktura odobrenih kredita u kojoj je udio investicijskih kredita dosegao razinu od 65 posto, za razliku od 2022. godine kad je iznosio 46 posto i skoro je na razini onog iz 2019. godine, kad je iznosio oko 75 posto. Udio kredita s fiksnom kamatnom stopom u ukupnom broju odobrenih kredita iznosio je 99 posto, a u volumenu 87 posto.

Pomogli ste i osnivanje fondova rizičnog kapitala. Kakvo je sad stanje na tržištu?

Kad su analize tržišta pokazale da nedostaju fondovi rizičnog kapitala za praćenje tvrtki u razvoju koje bankama nisu zanimljive jer su tek u svojim počecima, pomogli smo u osnivanju fondova, a sve u cilju razvoja tržišta vlasničkog kapitala u Republici Hrvatskoj. U zadnjih pet godina osnovano je pet fondova rizičnog kapitala. U njih smo uložili oko 50 mili-

juna eura kapitala, a danas su ti fondovi vrijedni oko 300 milijuna eura i taj novac je živ novac i na raspolaganju poduzetnicima. I on svakako u toj mjeri ne bi došao u Hrvatsku da na taj način nismo intervenirali. Sama činjenica da je jedan od ulagatelja u fond HBOR, važna je za tijek daljnjih ulaganja i privlačenja privatnih ulagatelja, te na taj način potičemo razvoj tog tržišta.

Banke se smatraju najtradicionalnijim financijskim institucijama, no i one se mijenjaju. Što su nas krize naučile?

Banke su oduvijek tradicionalne financijske institucije, ali sad su sve manje tradicionalne, a sve više su izložene potrebom za prilagodbom. Veliki trend danas je usklađivanje s ESG standardima, i to se mora implementirati jer se neće moći pristupiti novcima iz EU ili nekim drugim fondovima. Da se to implementira, vi morate promijeniti banku i to u njezinim najbitnijim dijelovima, od sektora rizika do sektora podrš-

ke. Pandemija Covida-19 nam je pokazala da se ipak i najtradicionalniji sustavi mogu promijeniti, te su i banke u tren oka prešle na online poslovanje i uvele potpuno drukčije pristupe. Mi smo, kao HBOR u tom razdoblju, radeći od doma, pripremili posebne kreditne i jamstvene sheme, i to u iznimno kratkom roku od tek nekoliko tjedana. Da smo ih radili u uobičajenim uvjetima, vjerujem da bi nam trebalo i godina dana. Oko 70 posto svih kredita odobrenih za pomoć za likvidnost u tom razdoblju osigurao je HBOR bilo kroz kreditne ili jamstvene linije. Nacionalne razvojne banke su se u kriznim vremenima pokazale kao značajan sustav zaštite. Naša je obveza da naučimo što je potrebno u ESG standardima, ali i da naučimo gospodarstvenike što im je činiti vezano uz održive projekte. Mi smo toga svjesni, i svjesni smo da u tom smislu moramo promijeniti odnosno prilagoditi cijeli sustav, od inženjera do nadzora, ali i da moramo biti sposobni pojasniti našim gospodarstvenicima što im je potrebno u tom procesu.

Što nas čeka u sljedećim godinama? Što je potrebno našem gospodarstvu?

Hrvatsko gospodarstvo se nakon pandemije vraća sektoru investiranja, ali u sljedećim ga godinama s bankarskim sektorom, čeka prilagodba k zelenim, održivim investicijama, kao i pametnim, suvremenim tehnologijama. Posljednja energetska kriza je pokazala koliko smo ovisni o tradicionalnim energijskim izvorima koji su od nas daleko nekoliko tisuća kilometara, i to do te mjere da je u jednom trenutku izgledalo neizvjesno hoćemo li uopće moći doći do njih. Zato mislim da trebamo potaknuti stvaranje svojih izvora energije, odnosno trebamo poticati razvoj obnovljivih izvora energije, ili proizvodnju nekih energetski učinkovitih materijala. Primjerice, ako imamo tvornicu, zašto bi ta tvornica za toplinsku ili električnu energiju morala koristiti klasične, tradicionalne izvore i biti ovisna o vanjskim utjecajima? Trebamo potaknuti tehnologije koje će omogućiti da ta tvornica što manje koristi tradicionalne izvore energije te da se

okrene zelenim rješenjima. Zato mislim da je poticanje dijelova gospodarstva koji se bave obnovljivim izvorima energije ili proizvodnje koja bi poduzetništvu trebala omogućiti neke energetske uštede — naša srednjoročna budućnost. Također, naše gospodarstvo treba inovativne suvremene tehnologije koje mogu zamijeniti previše rizične poslove za ljude, ili nadomjestiti radnu snagu gdje je potrebno. Nije ideja da robot mijenja čovjeka, ali postoje uvjeti kad je u određenim sferama gospodarstva potrebnije ili sigurnije da robot odradi određeni dio posla. Digitalizacija je naša neizbježnost i budućnost. Potrebno nam je istraživanje, razvoj i primjena takvih tehnologija. Sad je na nacionalnim razvojnim bankama, po meni, da potiču financiranje takvih inovacija, da se ne libimo uložiti u neki tehnički inkubator koji će moći proizvesti takva digitalna rješenja. Vidim da se u sljedećih nekoliko godina trebamo usmjeriti na takve tehnologije, s ulaganjima i poticajima u zelene energetske projekte

 LEJLA BARIĆ

RADNICIMA ĆE I DALJE RASTI PLAĆE, A UVODIMO I SUSTAV INDIVIDUALNOG NAGRAĐIVANJA ZA NAJBOLJE

NETO DOBIT GRUPE PODRAVKA IZNOSILA JE 66,4 MILIJUNA EURA U 2023. GODINI. RIJEČ JE O RASTU OD 17,3 MILIJUNA EURA, ŠTO IZNOSI 35,3 POSTO VIŠE U USPOREDBI S 2022. GODINOM. OD SPOMENUTIH 66,4 MILIJUNA EURA, UDIO POREZNIH OLAKŠICA OSTVARENIH NA TEMELJU ZAKONA O POTICANJU ULAGANJA, IZNOSIO JE 19,7 MILIJUNA EURA. KAD ISKLJUČIMO UČINKE POREZNE OLAKŠICE, NETO DOBIT GRUPE IZ POSLOVANJA (NORMALIZIRANA NETO DOBIT) IZNOSILA JE 47,2 MILIJUNA EURA, I VIŠA JE ZA 14,2 POSTO U ODNOSU NA NORMALIZIRANU NETO DOBIT OSTVARENU U 2022. GODINE. CIJENA DIONICE POTKRAJ 2023. GODINE IZNOSILA JE 163 EURA, ŠTO JE ZA ČAK 93,7 POSTO VIŠE NEGO U GODINI PRIJE. OSIM RASTA DOBITI I CIJENE DIONICA, RASLE SU I PLAĆE UNUTAR GRUPE. UZ TO, ZA SVE RADNIKE PODRAVKE I BELUPA UVEDEN JE PRAVEDNIJI I SUVREMENIJI SUSTAV PLAĆA KOJI JE ZAMIJENIO DUGOGODIŠNJI TARIFNI SUSTAV, ČIME SU UKLONJENE NELOGIČNOSTI U VREDNOVANJU RADNIH MJESTA, I POBOLJŠALE SE MOGUĆNOSTI NAPREDOVANJA. PLAĆE SU U TRI GODINE NARASLE ZA 52 POSTO. NO PODRAVKA NE STAJE NA TOME, A DALJNJE KORAKE U JAČANJU KOMPAJNIE OTKRILA JE ZA FINACIJE.HR PREDSEDNICA UPRAVE MARTINA DALIĆ.

Na čelu Podravke ste već tri godine. Vrijednost kompanije je udvostručena — iznosi oko 1,2 milijarde eura. No što smatrate svojim najvećim uspjehom?

Kao svoj uspjeh istaknula bih pozicioniranje Podravke na sigurnu putanju uspjeha koji raste i danas, a osiguran je i ubuduće. Mislim da je ovo razdoblje u protekle tri godine dobro prošlo u bavljenju s nekoliko prioriteta — svih usmjerenih na jačanje kapaciteta rasta i razvoja tvrtke, kao što su tehnološka modernizacija, daljnje investiranje, digitalizacija, obnovljivi izvori energije... Sve su to ulaganja u trenutnu, ali i buduću konkurentnost. Drugi stup prioriteta bio je povećanje učinkovitosti i kvalitete upravljanja u smislu unapređenja timova, načina njihovog rada i općenito usmjerenosti organizacije na različitim tržištima prema jednom cilju, a to je uspjeh Podravke. Treće je, rekla bih, niz aktivnosti na povećanju i jačanju pouzdanja svih Podravkaša — da smo mi svi zajedno najveća hrvatska multinacionalna kompanija i da možemo bez straha nastupati na inozemnim tržištima i boriti se s najvećim svjetskim tvrtkama. Imamo kvalitetan portfelj, imamo želju i znanje, radimo u dijelu proizvoda i u dijelu tehnologije na praćenju svih najsuvremenijih trendova i možemo uspjeti u toj konkurentskoj bitci. Tako da bih u sa-

žetku, kao svoj najveći uspjeh prepoznala ravnotežu između čvrstih elemenata uspjeha — to su ulaganja, učinkovitost, upravljanje troškovima i upravljanje ljudima — i mekanog segmenta u kojem su Podravkaši iz godine u godinu mogli vidjeti sve bolje rezultate. Tvrtka stalno raste i napreduje, i mislim da su već naučili imati pravo na samopouzdanje i uspjeh te da su dobili još bolju vjeru u budućnost.

PODRAVKINI PROIZVODI NE SMIJU BITI JEFTINIJI NA BOGATIJIM TRŽIŠTIMA

Spomenuli ste inozemna tržišta. Restrukturirali ste odnos s dobavljačima, u taj lanac distribucije uključili ste Atlantic Grupu, još jednu jaku tvrtku iz hrvatskog gospodarstva. Što još namjeravate unaprijediti u vezi s tim?

Na vanjskim tržištima načinili smo dvoje: Na nekih petnaestak inozemnih tržišta Podravka plasira svoju robu — od Sjedinjenih Američkih Država, preko zemalja Europske unije, zemalja bivše Jugoslavije pa sve do Australije. Na tim smo tržištima restrukturirali i jačali menadžerske timove, s jedne strane, a s druge smo mijenjali prodajne politike — na načelu i sukladno mekom menadžerskom elementu jačanja samopouzdanja

— da se Podravkini proizvodi na bogatijim tržištima ne mogu i ne smiju prodavati po cijenama koje su niže od cijena u Hrvatskoj. Tako smo se, osim jačanja naše sposobnosti nastupa na tržištu, širenja broja kupaca, ugovaranja s uspješnijim i kvalitetnijim distributerima naše robe, bavili i cjenovnim politikama; i mislim da smo danas postavili te odnose na puno kvalitetniji način nego što je to bio slučaj do sada.

Kako vam je pomogao Atlantic u tome?

Na nekim tržištima, kao što je austrijsko, Podravka nema svoje tvrtke, i uspostavili smo suradnju s Atlanticom kao našom renomiranom tvrtkom i velikim distributerom, na tim istim spomenutim načelima. Naši proizvodi moraju na tom tržištu imati tretman koji je primjeren veličini Podravke i kvaliteti naših proizvoda. U Americi smo uspostavili jedan naš izvozni hub — za brendove s područja jugoistočne Europe. Tamo distribuiramo Argetu, Bambi, distribuiramo jedan američki brend kako bismo kroz sinergiju brendova zapravo pomogli u proširenju mogućnosti distribuiranja i naših vlastitih poznatih proizvoda. Inozemna tržišta su naše usmjerenje, i ono što očekujemo u ovoj godini, i što se vidi u dvoznamenkastom rastu prodaje

u prvom tromjesečju, jest da svi ti potezi daju vrlo dobre rezultate. Očekujem da će se to nastaviti. Naravno, aktivni menadžment inozemnih tržišta će se nastaviti s ambicijama da jačamo prisutnost na baš svim tržištima na kojima danas jesmo, ali i da otvorimo neka nova, na kojima danas nismo prisutni.

POSLOVNO AKTIVIRANJE NOVIH INVESTICIJA

Kako radi i posluje nova tvornica tjestenine otvorena ove godine i što od nje očekujete?

Proteklih mjeseci se proizvodnja u tvornici sve bolje uhodavala. Ona je već sad, u vezi s mjesečnom proizvodnjom, na razini planiranog. To je bilo šest tisuća tona godišnje. Bit izgradnje nove tvornice je zapravo bilo povećanje nadzora kvalitete sirovine za jedan od naših najvažnijih proizvoda, a to su juhe. I to je osnovna namjena nove tvornice — proizvoditi tjesteninu koju koristimo kao sirovinu u juhama. Time smo poboljšali konkurentnost naših juha, a i osigurali da u cijelosti nadziremo kvalitetu i dostupnost te sirovine. A time onda i dodatno doprinesemo kvaliteti naših juha. Dio kapaciteta će se koristiti i za maloprodaju, ali smisao spomenute tvornice nije da postane veliki proizvođač tjestenine i da se natječe s, primjerice, Barilom ili takvim velikim proizvođačima, već je smisao bio povezan s proizvodnjom juha. Naravno, ostatak kapaciteta

proizvodnje koristit ćemo za maloprodaju.

Dobit Podravke je bila znatno veća zbog poreznih olakšica na investicije, poput spomenute tvornice tjestenine. Hoće li se slične investicije nastaviti?

Investicijski ciklus od 250 milijuna eura približava se svojem kraju. S njim smo počeli 2021. godine, a do sada je plaćeno investicijskih troškova i obavljeno investicija za 170 milijuna eura. Najveći projekti su u završnoj fazi. Tvornica tjestenine je puštena u rad, pogon za primarnu preradu rajčica u Varaždinu je dovršen i spreman za proizvodnju kad rajčice sazriju. Druga faza izgradnje sunčane elektrane bit će dovršena u rujnu ove godine; a najveći projekt — logistički centar — očekujemo da će se početi puniti robom također tijekom rujna i da će biti u punoj funkciji do kraja godine. Tako da se porezna olakšica koju smo dobili u najvećoj mjeri odnosi na logistički centar, i u ovom trenutku nemamo daljnjih planova za korištenje poticaja temeljenih na zakonu o ulaganju. Međutim, za naše različite investicijske projekte koristimo europska sredstva. Tako je, na primjer, ova trenutna izgradnja sunčane elektrane financirana europskim sredstvima iz Modernizacijskog fonda. I u prethodnoj fazi smo koristili neka sredstva iz Fonda za ruralni razvoj, tako da investicijskim i poslovnim aktivnostima upravljamo na način da optimiziramo troškove.

NOVI SUSTAV NAGRAĐIVANJA RADNIKA

Kako se nosite s izazovom nedostatka radnika, koji je praktično zahvatio cijelu Hrvatsku?

Na više načina; spomenut ću tri glavna. Jedan je rast plaća. U Podravci su u zadnje tri godine plaće povećavane pet puta. A za neke kategorije radnika, kao što su radnici s visokom stručnom spremom, još dodatna dva puta. Da bi radnik bio zadovoljan, da bi bio produktivan, a to je ono što mi želimo — mora biti dobro plaćen. Podravka je tu bila suočena s nekim zaostacima, u vezi s industrijskim prosjekom, ali mislim da smo to pitanje uspjeli zatvoriti. I naravno, sukladno rezultatima kompanije, postupak rasta plaća nastaviti će se i u budućnosti. Kako već budemo dogovarali i sa sindikatima.

Osim rasta plaća, što još namjeravate učiniti u smislu atraktivnosti poslodavca za radnike?

Osim rasta plaća, mi smo promijenili i cijeli sustav nagrađivanja, kako bismo ga učinili pogodnijim za prepoznavanje individualnog doprinosa i individualne učinkovitosti radnika. I tako smo kroz samu strukturu sustava plaća stvorili okruženje u kojem će ljudi vidjeti da oni koji dobro rade — od toga osjećaju i korist u vezi sa svojom plaćom. Tako u drugoj polovici ove godine, baš na temelju tog novoga sustava plaća, namjeravamo provesti prvi krug individualnog nagrađivanja za najbolje radnike.

ZEC d.o.o.

POSTAVLJANJE OPLOČNIKA I KAMENA
HORTIKULTURA
POSTAVLJANJE OGRADA
IZRADA DVORIŠNIH KANALIZACIJSKIH SUSTAVA
I SUSTAVA ODVODNJE VODE
IZGRADNJA PARKIRALIŠTA I BICIKLISTIČKIH STAZA

Braće Radić 100 40000 Belica
098 777 002
info@zec.hr
www.zec.hr

Ima li trenutno potrebe za stranim radnicima?

Da, to je naravno treći izvor, u smislu nedostatka radne snage — zaposlili smo i određeni broj stranih radnika. Podravka zapravo nema potrebu za niskokvali-

ficiranom radnom snagom. Tako da kad zapošljavamo strane radnike, onda su to ljudi koji imaju određene vještine — bilo strojarske, bilo mehaničarske, električarske... Tržišne okolnosti ukazuju na to da se s ljudima mora kvalitetno uprav-

ljati. Zato se također dosta investiralo u poboljšavanje uvjeta rada u tvrtki, kako bismo stvorili okruženje u kojem ćemo imati zadovoljnog radnika. Bez toga rezultati nisu održivi.

 GORAN JUNGVIRTH

**VRBANC
PROMET**

**KROVNE KONSTRUKCIJE
NISKOGRADNJA**

**PROJEKTIRANJE
OBNOVA ZGRADE**

**DJEČJA IGRALIŠTA
FITNESS ZONA
PARKOVI**

**FRČM SUSTAVI
ČELIČNI NOSAČI**

Kriška 115, Zagreb
tel. 099 418 3601

vrbancc.promet@gmail.com
www.vrbanc-promet.hr

IZBORI ZA EUROPSKI PARLAMENT U BROJKAMA

HRVATSKA BIRA DVANAEST ZASTUPNIKA

POLITIČKI ANALITIČAR KARLO JURAK ZA FINACIJE.
HR KAŽE DA EUROPSKU UNIJU (EU) NAKON BROJNIH
GOSPODARSKIH IZAZOVA PROTEKLIH GODINA, KAO
ŠTO JE KORONAKRIZA I RAT U UKRAJINI, ČEKAJU NOVI
IZAZOVI.

„Sve navedeno jesu izazovi, pa je zato potrebna i snažna EU — ne EU kao birokratska tvorevina koja tendira federalizaciji i centralizaciji, nego kao jedan od međunarodnih saveza koji ima i svoju (osim ekonomske) i vojnu ulogu (to još nema). Kako bi bila faktor u svjetlu ratova na Bliskom istoku i u Ukrajini, EU mora jačati svoju obrambenu funkciju, a kako bi bila faktor u gospodarskom nadmetanju s Kinom, mora se jače isprofilirati kao ekonomski savez. I jedno i drugo podrazumijeva da treba biti što manje ekonomskih razlika unutar same EU kao međunarodnog saveza, da se unutrašnje jedinstvo može održati i ojačati jedino uvažavanjem unutrašnjih različitosti (to zapravo znači slogan ‘Ujedinjeni u različitosti’), te da se treba odreći unutarnjih institucionalnih slabosti koje su preveliki danak robovanju ‘duhu vremena’, a ne nešto korisno.” — ističe politički analitičar Karlo Jurak.

U Europskom parlamentu, kaže, u budućim sazivima može nas dočekati više zastupnika ECR-a i ID-a, nauštrb ukupnog broja poslanika EPP, Zelenih i S&D.

„Na ovim izborima za EU parlament vrlo vjerojatno će doći do jačanja desnice (prvenstveno grupacija ECR i ID), što će kao posljedicu imati nužnost da se pojedinačno najjača grupacija — EPP (‘pučani’) — približi politikama koje godinama zagovaraju konzervativci i ti takozvani ‘euroskeptici’. Sve će to biti posljedica dugogodišnjeg zanemarivanja EU mainstreama (kojeg je činio upravo EPP, uz asistenciju S&D i Zelenih) u pogledu višestrukih kriza — uzrokovanih ratom u Ukrajini, još prije koronakrizom, kontinuirano migrantskim problemima i slično. Već sada imamo situaciju da je jedino moguće biti ili na poziciji EU mainstreama (jača federalizacija EU, provođenje zelenih politika, kažnjavanje ‘neposlušnih’ zemalja i slično), ili na poziciji ‘suverenističkog’ euroskepticizma koji dezintegrira EU. U tom smislu, nema puno prostora za ‘eurorealističnu’ poziciju koja bi uvažavala nadnacionalnost EU, jačala je u pogledu toga da kao međunarodni savez može parirati SAD-u, Rusiji i Kini, a ujedno imala i jasan odgovor na energetske i migrantske krize. Prema tome, velikih očekivanja nemam; trenutno imamo veliki problem, ali ponuđeno rješenje za nj također je problem.” — ističe Jurak.

FOTO: FREEPIK

FOTO: WIRESTOCK

Što se tiče hrvatskih dvanaest eurozastupnika, tu su uvijek moguća iznenađenja jer je vrlo lako ostati 'ispod crte', pojašnjava Jurak naglašavajući da Hrvatska nema rasprava o EU politikama, nego se više vidi loša kopija drugih, jačih zemalja u EU.

U Europskom parlamentu će od 2024. godine sjediti 720 zastupnika, umjesto dosadašnjih 705, izabranih iz 27 država članica Europske unije, a birat će ih od 6. do 9. lipnja oko 373 milijuna Europljana.

Od 1979. godine zastupnike jednog od tri najbitnija stupa Europske unije bira se na neposrednim općim izborima, na razdoblje od pet godina.

Svaka država odlučuje o obliku svojih izbora, ali mora zajamčiti jednakost spolova i tajnost glasanja.

Glasanje će početi u Nizozemskoj, u četvrtak 6. lipnja, nakon čega će se glasati u Irskoj, u petak 7. lipnja, te u Latviji, Malti i Slovačkoj, u subotu 8. lipnja. U Češkoj će biračka mjesta biti otvorena u petak i subotu, dok će se u Italiji glasanje održati u subotu i nedjelju. Preostalih dvadeset država članica (Austrija, Belgija, Bugarska, Cipar, Danska, Estonija,

Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Litva, Luksemburg, Mađarska, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovenija, Španjolska i Švedska) održat će izbore u nedjelju, 9. lipnja.

Izbori u EU vode se načelom razmjernog predstavnštva. Zastupnička mjesta, kako je propisano dokumentima EU, dodjeljuju se na temelju broja stanovnika svake države članice, a više od trećine zastupnika u Europskom parlamentu su žene.

Zastupnici su svrstani prema političkoj opredijeljenosti, podsjećaju na službenim stranicama EU, a ne prema nacionalnosti.

Tako su dosadašnji saziv Europskog parlamenta činile Europska pučka stranka (EPP), u kojoj dominiraju kršćanski demokrati, zatim Progresivni savez socijalista i demokrata (S&D), Renew Europe/Liberali, Zeleni odnosno Europski slobodni savez, Konzervativci i reformisti (ECR), Ljevica (GUE/NGL), Klub zastupnika Identitet i demokracija (ID) te nezavisni zastupnici. Najveći broj zastupnika u dosadašnjem sazivu parlamenta imala je EPP grupa, sa 177 zastupnika, a

slijede S&D sa 139, Liberali sa 102, Zeleni i ECR s po 72, ID s 59, Ljevica s 37 te 51 nezavisni zastupnik

Lista kandidata mora osvojiti najmanje pet posto glasova kako bi sudjelovala u diobi mandata za Europski parlament. U praksi, na primjeru Hrvatske koja bira dvanaest eurozastupnika, svaka politička stranka trebat će dobiti najmanje 8,33 posto glasova kako bi osigurala jedno mjesto u Parlamentu.

U Austriji, Belgiji, Njemačkoj i Malti dobna granica za glasanje iznosi šesnaest godina, u Grčkoj sedamnaest godina, dok u preostalim državama članicama ona iznosi osamnaest godina.

Zastupnici obnašaju dužnost u svojim izbornim jedinicama, u Strasbourgu, gdje se održava dvanaest tjednih plenarnih sjednica godišnje, i u Bruxellesu, gdje nazoče dodatnim sjednicama te sjednicama odbora i klubova zastupnika.

Ugovorom iz Lisabona, koji je stupio na snagu krajem 2009. godine, Europskom su parlamentu dane nove zakonodavne ovlasti učinivši ga tako ravnopravnim s Vijećem ministara u donošenju odluka koje se odnose na

rad EU-a i način trošenja novca. Promijenio se i način na koji Parlament surađuje s drugim institucijama, i zastupnici u Parlamentu sada imaju veći utjecaj na to tko upravlja EU-om.

Nakon Lisabona, osim nekadašnjih područja odlučivanja — kao što su okoliš, promet, unutarnje tržište, zapošljavanje i socijalna politika, obrazovanje, javno zdravlje i zaštita potrošača — dodana su i poljoprivreda i ribarstvo, potpora siromašnijim regijama, sigurnost i pravda, trgovinska politika, te suradnja sa zemljama izvan EU. Ukupne zakonodavne ovlasti Parlamenta proširene su na više od 40 novih područja. Među njima su poljoprivreda, energetska sigurnost, imigracija, pravosuđe i fondovi EU, te je na taj način Parlament izjednačen s Vijećem, koje predstavlja vlade država članica. Parlament je ujedno dobio ovlast da s Vijećem odobrava čitav proračun EU.

Zastupnicima je dodijeljeno pravo odbacivanja međunarodnih sporazuma. Plaće eurozastupnika kreću se oko sedam tisuća eura, bez ostalih utvrđenih bonusa.

FOTO: PIXABAY

Hrvatska u Europskom parlamentu

Hrvatska u Europskom parlamentu ima dvanaest glasova. Na posljednjim izborima ih je bilo četiri u EPP skupini, također četiri u S&D skupini, dva nezavisna zastupnika te po jedan u skupini Renew Europe/Liberali i ECR.

Prema izbornom zakonodavstvu Hrvatske, zastupnike ćemo birati u nedjelju, 9. lipnja.

„Pravo biti biran za člana u Europski parlament imaju hrvatski državljani s navršених osamnaest godina života, te državljani drugih država članica Europske unije koji imaju prebivalište ili privremeni boravak u Republici Hrvatskoj, prema Zakonu o strancima, ako zadovoljavaju uvjete za ostvarivanje prava kandidiranja, propisane Zakonom o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske, i pod uvjetom da u Republici Hrvatskoj i državi članici Europske unije čiji su državljani, pojedinačnom sudskom presudom ili administrativnom odlukom protiv koje je dopušten pravni lijek nisu lišeni prava na kandidiranje, te da su upisani u registar birača Republike Hrvatske.”

— navedeno je na službenoj stranici Državnog izbornog povjerenstva.

Pravo predlaganja lista za izbor članova u Europski parlament imaju političke stranke samostalno, dvije ili više političkih stranaka i birači. Birači predlažu kandidacijske liste na temelju pravovrijedno prikupljenih najmanje 5.000 potpisa birača. Prijedlozi lista moraju prispjeti Državnom izbornom povjerenstvu najkasnije u roku od četrnaest dana od dana raspisivanja izbora.

Teritorij Republike Hrvatske, uključujući biračka mjesta izvan granica Republike Hrvatske, čine jednu izbornu jedinicu.

Koliko stoje izbori?

Zakonom o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendum propisano je da visinu naknade troškova izborne promidžbe odlukom utvrđuje Vlada Republike Hrvatske, te da sredstva moraju biti osigurana u proračunu Hrvatske.

Odluke o financiranju izbora Vlada Republike Hrvatske je usvojila još u ožujku,

te je osigurala sredstva potrebna za promidžbu za EU parlament — 159.000 eura.

Pravo na ta sredstva imaju političke stranke i liste grupe birača koje na izborima za članove u Europski parlament dobiju najmanje pet posto važećih glasova birača.

„Prijedlogom ove Odluke predlaže se da se za političke stranke i liste grupe birača, po osvojenom mjestu u Europskom parlamentu prema rezultatima izbora, utvrdi naknada troškova izborne promidžbe u iznosu od 11.415,00 eura.” — navedeno je u obrazloženju Odluke Vlade RH.

Također se predlaže da se za političke stranke i liste grupe birača koje su dobile najmanje pet posto važećih glasova birača, a nisu osvojile mjesto u Europskom parlamentu, utvrdi naknada u iznosu od 6.637 eura.

Ipak, izdvajanja za izbore iz Proračuna nisu se mijenjala u odnosu na iznose od prije četiri godine. U konačnici, dosadašnji izbori, i oni za Sabor i ovi za EU, stajat će hrvatske građane 2.919.000 eura iz državnog Proračuna.

 LEJLA BARIĆ

Alfa&Omega

KNJIGOVODSTVENE USLUGE

Josipa Jurja Strossmayera 31
31000 Osijek

031 283 254 098 956 28 71
alfa.i.omega@os.t-com.hr

Svetog Florijana 17
Požega
034 275 900
www.mamamia.eatbu.hr
f Mama Mia Požega

Svetog Florijana 15
Požega
099 275 9000

www.dolcevita.eatbu.hr
f Dolce Vita Požega

IZVOĐENJE
ELEKTROINSTALACIJA

PROJEKTIRANJE
I NADZOR

Malešnica 14
10000 Zagreb

098/727-542

info@elektronic-design.hr

www.elektronic-design.hr

**Goran
Jungvirth**

VELIKI PAD TRGOVINE DIONICAMA NA ZAGREBAČKOJ BURZI

Na Zagrebačkoj burzi (ZSE) u travnju ove godine zaustavljen je pozitivan sentiment koji je vladao prethodnih mjeseci. Promet dionicama unutar knjige ponuda pao je za čak 45,2 posto, a ukupni promet za 46 posto. Jedini pomak prema plusu ostvarili su ETF-ovi, kojima je trgovano za 24 posto više, te trezorski zapisi sa 48 posto boljim prometom. Slična statistika zavladała je i u kategoriji tržišne kapitalizacije. Kad je riječ o dionicama, one iz sastava Službenog tržišta ojačale su 0,2 posto, obveznice 0,4 posto, ETF-ovi za 13,77 posto, a trezorski zapisi za 69,32 posto. U travnju se najviše trgovalo dionicama društava Valamar Riviera d.d., Zagrebačka banka d.d., Ericsson Nikola Tesla d.d., Koncar — D&ST d.d. te Podravka d.d.

Dionički indeksi ostvarili su relativno male pomake, i to uglavnom u minus. Najizrazitije je korigiran CROBEXturist (–3,33 posto), a najsnažnije je rastao indeks CROBEXindustrija (+3,18 posto). Crobex, glavni cjenovni indeks ZSE kojim se prati najvećih 25 kompanija izlistanih na burzi, zabilježio je najveći pad polovicom travnja na 2.785 bodova. Od tada je krenuo s laganim oporavkom. Uz manje padove i uspone završio je mjesec na 2.806 bodova.

Svibanj se nastavio s laganim usponima i padovima Crobexa, najviše je narastao 14. svibnja — na 2.811 bodova, da bi već idući dan zabilježio pad, ispod razine od 2.800 bodova.

Desetak najviše trgovanih

U promatranom razdoblju, od polovice travnja do polovice svibnja, među najviše trgovanim dionicama bile su one Zagrebačke banke (ZABA), čija je cijena u mjesec dana pala za 1 euro, na 17,40 eura (15. svibnja). Podravkina dionica (PODR) blago je oscilirala u cijeni od polovice travnja do polovice svibnja, no u mjesec dana se vratila na istu razinu od 157 eura.

Atlantska plovidba (ATPL) zabilježila je znatan rast u spomenutom razdoblju. U mjesec dana je s 43 eura narasla na 53. Dionica SPAN-a je oscilirala u cijeni kroz spomenutih mjesec dana. S 45,80 eura polovicom travnja, mjesec je zaključila s 41,30 eura, da bi u svibnju prebacila razinu od 49 eura.

Medika je pak doživjela dramatiku u vezi s cijenom jer je sa 7.400 eura polovicom travnja u spomenutih mjesec dana pala na 6.000 (15. svibnja). Cijena dionice Plave lagune (PLAG) oscilirala je tijekom spomenutih mjesec dana, s blagim padom i blagim rastom

od nekoliko posto. Polovicom travnja bila je na 376 eura, da bi polovicu svibnja dočekala na 368.

Slično je prošla i dionica Ericssona Nikole Tesle (ERNT). Polovicom travnja bila je na 209 eura, da bi polovicu svibnja dočekala na 206. Dionica Valamar Riviere (RIVP) blago je padala u svibnju — s 5,20 polovicom travnja, na 5,02 polovicom svibnja.

Dionica Končara je pak rasla; s 1.420 eura polovicom travnja, popela se na 1.530 eura polovicom svibnja. Više blagog rasta nego blagog pada ostvarila je u spomenutom razdoblju dionica InterCapital SBITOP TR UCITS ETF (7SLO); s 26,07 eura najniže cijene (16. travnja) dosegla je 27,17 eura (14. svibnja).

Glavni poslovni događaji izlistanih tvrtki

Od glavnih poslovnih događaja u spomenutom razdoblju, od travnja do polovice svibnja, o čemu su kompanije s izlistanim dionicama izvjestile burzu, spomenimo: blokadu računa Varteksa, kojih je bilo nekoliko prije i tijekom štrajka radnika, pa se i zaustavljalo trgovanje dionicama tvrtke, pripajanje tvrtki Končar-Inženjeringa i Končar-Energetike s Končar-Elektroindustrijom zbog restrukturiranja unutar grupacije te isplatu dividende po dionici za 131 posto više nego ranije, ugovaranje novih poslova na europskom tržištu AD Plastika vrijednih 9,2 milijuna eura te novi ugovor IGH od pet milijuna eura s talijanskom tvrtkom.

Tu je i dividenda Medike od 200 eura po dionici, rast prihoda Atlantic Grupe u prvom tromjesečju 2024. godine od 9,8 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine i rast dobiti prije kamata i oporezivanja od 20,3 posto, kao i veliki rast dobiti u istom razdoblju u odnosu na prošlu godinu Hrvatske poštanske banke — čak 33 posto.

Najveći zatvoreni investicijski fond u Republici Hrvatskoj — Inspirio fond, objavio je financijskim institucijama kako mu je vrijednost ukupne imovine 14,409 milijuna eura.

Kao novi šef Uprave Zagrebačku banku je preuzeo Dalibor Čubela, dok je njezin bivši šef Ivan Vlaho dobio 800 tisuća eura bonusa od poslovanja u 2023. godini, Marko Bolanča postao je novi član Uprave Addiko banke, a na vlastiti zahtjev iz privatnih razloga Upravu Croatia osiguranja napustio je njezin član Vančo Balen.

JANAF je sklopio nove vrijedne poslove s MOL-om i INA-om u vezi sa skladištenjem nafte, a hotelijerska tvrtka Helios Faros izdala je milijun novih dionica.

Heli
BAZENI

IZGRADNJA I
ODRŽAVANJE
BAZENA

Ivana Viteza od Sredne 9
23000 Zadar
095 865 97 59
heli.bazeni@gmail.com
Heli bazeni

knjigovodstveni
biro Tina

Biro Tina je osnovan 2015. godine s ciljem pružanja kvalitetnih knjigovodstvenih usluga na području grada Varaždina i šire okolice. Vro brzo povećavamo broj naših klijenata, a proporcionalno tome povećavamo i vlastite kapacitete, uz ulaganje u opremu i konstantnu edukaciju djelatnika

Danas Biro Tina zapošljava 23 djelatnika te pruža svoje usluge za više od 120 korisnika različitih poslovnih grana i veličina. Sa sigurnošću možemo tvrditi da smo jedan od najboljih knjigovodstvenih servisa na našem području, što potvrđuju i korisnici naših usluga. Nudimo usluge vođenja poslovnih knjiga za mala, srednja i velika poduzeća te vođenje poslovnih knjiga za obrte i samostalnu djelatnost.

Nudimo mogućnost vođenja knjigovodstva on-line. Spajamo se na Vaše računalo putem interneta i sve poslove obavljamo kod Vas, na Vašem računalu!

Nudimo mogućnost adrese za sjedište firme.

Preko 30 godina iskustva na raznim područjima računovodstva i financija.

Krešimira Filića 36, Varaždin +385 42 550 300 info@biro-tina.hr www.biro-tina.hr

Lumakk
AUTOMATSKA VRATA

Ambroza Vranyczanya 5, 47000 Karlovac
GSM 098/ 247 107 • lumakk@lumakk.hr • www.lumakk.hr

ZELENA TRANZICIJA NEMA ALTERNATIVU

**Marija
Hanzec**

voditeljica
komunikacija,
Obnovljivi izvori
energije Hrvatska

Zelena tranzicija utkana je danas u svaki segment rasta neke zemlje. Korištenje čistih tehnologija za proizvodnju energije postao je zadatak od najveće važnosti za vlade, tvrtke i građane diljem Europe. Znanost ih razvija, zakonodavci propisuju, tvrtke financiraju, a građani traže. Svi idemo u istom smjeru, a ipak sami sebi stalno podmećemo nogu. Zašto? Promjena nije trenutak, ona je proces koji je potrebno iznova osvježivati i stalno na njemu raditi. Vlak koji vozi na obnovljivu energiju odlučno je krenuo, i trebamo mu sada putom graditi tračnice. Nama bi u ovom dijelu Europe — sunčanom, vjetrovitom i bogatom svim ostalim prirodnim resursima — trebalo biti lako, a opet nije.

Put do široke primjene obnovljive energije pun je izazova. Birokratski otpori, infrastrukturna ograničenja i geopolitička razmatranja predstavljaju zapreku koju nikako ne možemo preskočiti. Unatoč obilnim prirodnim izvorima naše zemlje, i potencijalu kojeg ne možemo dovoljno naglasiti, nedostatak odgovarajuće infrastrukture — poput dalekovoda i mrežnih priključaka — sprečava učinkovitu integraciju ob-

novljive energije u nacionalni energetske sustav. Ulaganja u infrastrukturu oslobodila bi puni potencijal obnovljive energije i osigurala njezinu pouzdanost prema onima koji je troše. Još jedan veliki zid je spor i glomazan postupak dobivanja dozvola za projekte obnovljivih izvora energije. Zamislite ovu sliku: stojite u redu za izdavanje okolišnih dozvola za gradnju elektrane u industrijskoj zoni. Kolega koji stoji ispred vas gradi postrojenje na fosilna goriva, a vi želite sagraditi elektranu koja će kao izvor koristiti sunce ili vjetar. Vama okolišna dozvola treba, a njemu ne. To je samo početak paradoksa s kojima se investitori u Hrvatskoj danas susreću. Pojednostavljenje postupaka izdavanja dozvola i poboljšanje regulatorne jasnoće ključni su za ubrzavanje razvoja projekata obnovljive energije i daljnje privlačenje ulaganja u sektor.

Prevladavanje takvih izazova zahtijeva zajednički napor svih dionika, uključujući kreatore politika, stručnjake iz industrije, investitore, ali i građane. Kad smo u zajedničkom problemu, onda zajedno tražimo i rješenje. Udruživanje je ono što je nama u Obnovljivim izvorima energije Hrvatske prirodno, i zato usmjeravamo najveći dio našeg djelovanja na razmjenu znanja i iskustava. Mjesto našeg susreta ove je godine Pula, gdje će se od 12. do 14. lipnja okupiti svi oni koji, unatoč problemima, ne odustaju. Međunarodnu konferenciju „Dani obnovljivih izvora energije“ organiziramo upravo zbog njih i surađujući s krovnim europskih organizacijama za obnovljivu energiju WindEurope, SolarPower Europe i European Biogas Association. Istražit ćemo mogućnosti za napredak obnovljive energije, raspravljati o javnim politikama, modernizaciji mreže i pojednostavljenju postupaka, skladištenju toplinske i električne energije, budućnosti vodikovih tehnologija te mogućnosti financiranja projekata obnovljive energije. Postavljat ćemo pitanja koja tjeraju na promjenu, jer zelena tranzicija nema alternativu. Ponovit ćemo: zato što promjena traži stalno podsjećanje na cilj, dobrobiti obnovljivih izvora energije su brojne i dalekosežne. Ne samo da pomažu u smanjenju emisija stakleničkih plinova i borbi protiv klimatskih promjena, već stvaraju radna mjesta, potiču gospodarski rast, ravnomjeran regionalni razvoj i povećavaju energetske sigurnost. Pridružite nam se, jer taj vlak ne smijemo propustiti.

Braće Radić 32, 31224 Andrijevac
091/2171-208, opgkraljik1@gmail.com

EKOLOŠKA ULJANA REPICA, SOJA, TRITIKAL I PIR

Trgovina vodomaterijalom i
opremom za centralno gijanje

Preko 1000 artikala
renomiranih proizvođača

info@trgo-vodo.hr
bozidar.ivanic5@gmail.com

www.trgo-vodo.hr

Zagrebačka 2
49243 Oroslavje
049 492 619
095 370 2004

FLAMINGO

KOMPLETNE POGREBNE USLUGE

Ratarska 1a
32227 Borovo
098/1749-115
sladjana.nikic9@gmail.com

NOVA PRAVILA ZA VELIKE IGRAČE, A PRIJETE KAZNE U MILIJUNIMA EURA

**Raif
Okić**
izvršni
urednik

Zakon o kibernetičkoj sigurnosti (*Network and Information Security*), poznat i pod kraticom NIS2, kao skup pravila za poslovanje u digitalnom obliku mogao bi se pokazati kao jednako važan, ako ne i važniji, od Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR). Dok je GDPR doživio nekoliko izmjena, a već su i naplaćene mnoge kazne, NIS2 tek čeka svoju punu implementaciju koja počinje od jeseni 2024. godine. Tako ovih dana mnoge kompanije prilagođavaju svoje sustave novim pravnim regulativama kako bi izbjegle velike novčane kazne koje prate takve zakone. Podsjetimo ovdje da je u Hrvatskoj EOS matrix kažnjen s više od pet milijuna eura zbog loše ili nikakve zaštite osobnih podataka fizičkih osoba. Agencija za zaštitu osobnih podataka (AZOP) zaprimila je 22. ožujka 2023. godine anonimnu predstavku u kojoj se navodi kako je došlo do neovlaštene obrade većeg broja osobnih podataka fizičkih osoba (dužnika) od strane EOS Matrix d.o.o. Predstavci je priložen USB stick na kojemu se nalaze 181.641 osobnih podataka fizičkih osoba u strukturi ime i prezime, datum rođenja te OIB, a koji su imali nepodmireno dugovanje prema inicijalnim vjerovnicima koje je temeljem ugovora o cesiji otkupilo društvo EOS Matrix d.o.o. Isto tako, u predmetnoj predstavi navedeno je kako se u bazi podataka nalaze i 294 fizičke osobe koje su u vremenu sastavljanja baze bili maloljetni. Nakon provjera, AZOP je izrekao kaznu i naložio znatne izmjene u obradi osobnih podataka. S druge strane, NIS2 više se tiče ključnih igrača koji su posebno primamljive mete hakerima. Thales naglašava da će pod mjere propisane direktivom NIS2 potpadati sektor zdravstva, organizacije zadužene za opskrbu vodom i energijom, tvrtke čije je usmjerenje djelovanje u zbrinjavanju otpada, javne kompanije koje se bave odvodnjom i kanalizacijom, te sektor prometa. Kao što je već rečeno, NIS2 proširuje popis djelovanja i na privatni sektor, pa će novom direktivom biti zahvaćen i financijski sektor, te tvrtke koje se bave proizvodnjom hrane. Osim njih, NIS2 propisuje mjere i za druge proizvođače kritičnih proizvoda, ali i poštanske i dostavne službe. Kazne za nepoštivanje mjera

kreću se do deset milijuna eura, ili dva posto prihoda u prethodnoj godini za tvrtke iz ključnog sektora, te sedam milijuna eura ili 1,4 posto prihoda za tvrtke iz važnog sektora. I dok se neki tržišni igrači užasavaju tako visokih kazni i novih pravila poslovanja, važno je naglasiti da viša razina sigurnosti uljeva povjerenje potrošačima koji ne moraju brinuti, ili barem moraju manje brinuti da će njihovi osobni podaci ili podaci za plaćanje procuriti i postati dostupni za korištenje zlonamjernim igračima na internetu. Jačanje otpornosti na kibernetičke napade velikih sustava, kao što su infrastrukturno važni igrači poput telekoma ili opskrbljivača električnom energijom, posljedično će ojačati čitavo poslovanje na internetu. Južnokorejska nuklearna i hidroelektrična tvrtka Korea Hydro and Nuclear Power (KHNP) hakirana je krajem 2014. godine. Hakeri su ukrali i postavili na internet planove i priručnike za dva nuklearna reaktora, kao i podatke o 10.000 zaposlenika. SAD je napad pripisao Sjevernoj Koreji, ali su južnokorejske vlasti pratile IP adrese do Shenyanga, grada u sjeveroistočnoj Kini. Prema francuskom think-tanku, Institut Français des Relations Internationales (IFRI), energetske sektor, postao je glavna meta kibernetičkih kriminalaca u posljednjem desetljeću, s porastom kibernetičkih napada za 380% između 2014. i 2015. godine. Motivi uključuju geopolitiku, sabotazu i financijske razloge. Ministarstvo energetike SAD-a (DoE) izvijestilo je o 150 uspješnih napada između 2010. i 2014. godine koji su ciljali sustave koji posjeduju informacije o električnim mrežama. Guvernerka New Yorka Kathy Hochul početkom prošle godine potpisala je zakon o stvaranju zaštite kibernetičke sigurnosti za državnu energetsku mrežu. Zakon (pod oznakom A.3904B/S.5579A) zahtijevati će od komunalnih poduzeća da se pripreme za kibernetičke napade u svojim godišnjim planovima za hitne slučajeve, baš kao što bi to učinili za oluje ili druge opasnosti. Nova zaštita također daje Povjerenstvu za javne usluge poboljšane ovlasti revizije kako bi se osigurala zaštita kritične infrastrukture i korisničkih podataka. NIS2 bi trebao imati slične efekte na području čitave Europske unije.

POSLO VRIJEDAN VIŠE OD MILIJARDE

TRNOVIT PUT DO BORBENIH AVIONA

PROLJEĆE JE U HRVATSKOJ, UZ IZBORE, OBILJEŽIO I DOLAZAK FRANCUSKIH BORBENIH AVIONA RAFALE, NJIH ŠEST OD UKUPNO DVANAEST NARUČENIH.

Republika Hrvatska se još prije petnaestak godina odlučila obnoviti vojnu flotu, pa je jasno da je do cilja put bio trnovit. Sjetimo se samo kako je bivši ministar obrane Damir Krstičević potrgao maketu aviona u Saboru kad mu je uručena kao utješna nagrada jer je posao nabave aviona propao za njegovog mandata.

Godine 2018., nakon prvog natječaja, odabrana je izraelska ponuda — dvana-

est američkih aviona F-16 Barak, koji su bili stariji od trideset godina.

Posao s Izraelcima vrijedio bi 475 milijuna eura, s mogućnosti otplate na rok od deset godina, uz plaćanje dvije rate godišnje bez kamata. Posao je na kraju propao jer Sjedinjene Američke Države (SAD) nisu dale odobrenje za realizaciju tog posla, što je bilo povezano s transferom tehnologije. SAD su tražile od Izraela da ukloni sve dodatne preinake

na avionima nakon isporuke osnovnog modela, no to se nije dogodilo.

Na natječaj nabave aviona javili su se i Šveđani sa svojim novim borbenim avionima Gripen.

Šveđani su ambiciozno otvorili i svoje predstavništvo u Hrvatskoj. Uz ponudu od oko milijardu eura, uz rok otplate od deset do petnaest godina, ponudili su i gospodarsko-tehnološku suradnju, odnosno vrijedno ulaganje u istraživački

Novost drugog natječaja bila je javljanje Francuza s već korištenim Rafaleima. Ponuđena je nabava vrijedna oko milijardu eura, s rokom otplate od šest godina.

Skoro dvije godine od raspisivanja natječaja, ta francuska ponuda je i prihvaćena. Održavanje dvanaest aviona godišnje stajat će dodatnih 25 milijuna eura.

Redakcijski tim *Financija.hr* prikupio je te podatke budući da su njegovi novinari pratili tematiku dugu više godina. Ministarstvo obrane Republike Hrvatske (MORH) nije nam ih željelo ustupiti „jer se radi o klasificiranim podacima država koje su ponude predale”.

Podsjetimo, riječ je o odgovorima na Zahtjev za ponudu, koje su predale Sjedinjene Američke Države, Kraljevina Švedska, Francuska Republika i Država Izrael, koji su predani na ukupno više od 3600 stranica i 14 CD-a.

„Zahtjevom za ponudu izraženi su kvantitativni i kvalitativni zahtjevi, pravni i vremenski okvir, modalitet razmjene i zaštite informacija te objašnjenje ciljeva, rasporeda i ishoda prema jasno definiranim uvjetima i proceduri.” — naveli su iz MORH-a.

Što se tiče upita o lobiranju i odabiru ponuda, iz Ministarstva su dali konzervativan odgovor: „Izrađena je i Metodologija validacije i evaluacije odgovora na Zahtjev za ponudu za višenamjenski borbeni avion, kojom su određeni načini i kriteriji objektivnog procjenjivanja ponuda njihovom međusobnom usporedbom, prilagođen specifičnim zahtjevima procesa nabave višenamjenskog borbenog aviona kako bi dobiveni rezultati omogućili završni poredak (rangiranje) ponuda, radi izrade Studije izvedivosti.”

U vezi sa samim postupkom navedeno je kako se validacija i evaluacija ponuda provela u nekoliko koraka, „što je omogućilo usporedbu reprezentativnih skupova validiranih podataka i vrednovanje ponuda prema unaprijed utvrđenim kriterijima definiranim Zahtjevom za ponudu”.

Metodologija evaluacije i usporedbe temeljila se na Analitičkom hijerarhijskom procesu (AHP) koji ocjenjuje odgovarajuće ponude kroz niz međusobnih (*pairwise*) usporedbi brojnih atributa i karakteristika performansi unutar određenog bitnog kriterija.

FOTO: MORH

centar u sklopu tvrtke Ericsson Nikola Tesla.

Primjerice, tako nešto je dobio Brazil nakon što je kupio nove Gripene. Šveđani su tamo pokrenuli proizvodnju dijelova i opreme.

Na spomenuti natječaj javili su se i Amerikanci, nudeći borbene avione F-16 Block 70. Njihova ponuda je vrijedila oko 1,3 milijarde eura, bez kamata i uz otplatu na deset godina.

Ponuda je uslijedila i iz Grčke, no bez svih tehničkih zahtjeva pa je odbijena.

Cijeli natječaj je propao, a novi je uslijedio 2019. godine.

Novi natječaj i novi ponuđač

Na novi natječaj su se ponovno javili Šveđani, Izraelci i Amerikanci. Izraelci su u njemu ponudili drukčije avione nego u prvom natječaju — F-16 Block 30.

FOTO: HRZ

Pritom se studija izvedivosti sastoji od komparativne analize i evaluacije svih ponuda sa završnim rangiranjem, analizom rizika i projekcijom ukupnih troškova uvođenja u operativnu uporabu višenamjenskoga borbenog aviona.

Što sve točno donosi odabrana ponuda

Prema izjavi iz MORH-a za Financije, hr, odabrana je ponuda Francuske Republike jer je sveobuhvatna i sadrži najveći broj elemenata cjelokupnog paketa roba i usluga izraženih Zahtjevom za ponudom.

„Ukupna vrijednost ponude od 999.068.493 eura, odnosno 1.152.496.307 eura s procijenjenim troškovima indeksacije cijena i porezom na dodanu vrijednost te otplatnim rokom od šest godina, najpovoljnija je od svih ponuda” — navedeno je.

Ponuda Francuske Republike predviđa isporuku dvanaest korištenih NATO kompatibilnih aviona (deset jednosje-

da i dva dvosjeda) Rafale F3-R, u istom standardu kao i avioni koji se koriste u Ratnom zrakoplovstvu Francuske Republike. Operativna uporaba aviona Rafale u Ratnom zrakoplovstvu Francuske Republike planira se do 2060.

Osim samih aviona, ponuda uključuje i simulator letenja, osnovni paket modernog naoružanja, zemaljsku i ispitnu opremu, pričuvne dijelove, obuku osoblja prema načelu „obuka obučavatelja”, sveobuhvatnu podršku ovlaštenih predstavnika tvrtki proizvođača u razdoblju od tri godine i jamstvo u trajanju od dvanaest mjeseci po isporučenom avionu, motoru, opremi i pričuvnim dijelovima.

„Programi potpore u razvoju sposobnosti i održivosti višenamjenskoga borbenog aviona visoko su razvijeni, s mogućnošću ugovaranja različitih oblika paketa logističke potpore tijekom cijelog vijeka uporabe, pri čemu je prednost i relativno mala geografska udaljenost Francuske, što pojednostavljuje logističku i operativnu potporu” — pojasnili su u MORH-u.

U ponudi je naime predložena i vojna suradnja, školovanje i održavanje zajedničkih vježbi, kao i programi školovanja i mogućnosti usavršavanja pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u središtima za obuku Francuske Republike.

I dok su neki građani počeli zbrajati koliko se moglo bolnica (pet), škola (deset) i vrtića (dvadeset) sagraditi od spomenutog iznosa, sigurnosni stručnjaci istaknuli su drukčiju vrijednost same nabave.

„Centar za javne politike i ekonomske analize (CEA) prije svega gleda na važnost odluke o nabavi borbenih zrakoplova. Isplativost u smislu cijene nije toliko bitna kategorija kao sama odluka. U tom pogledu su i američka i švedska ponuda one na koje se moglo računati, neovisno o cijeni. Isto vrijedi i za nužnu nabavu proturaketnog štita, što je od važnosti za opću sigurnost države, ekonomije i društva” — pojasnio je stav Emil Pavić iz CEA.

GORAN JUNGVIRTH

MARKO RAKAR

IDENTIČNA ŠTETA KAO KOD „ŠVICARACA” DOGODILA SE I KOD KUNSKIH KREDITA ILI ONIH U EURIMA

PODUZETNIK, BLOGER, INTERNETSKI AKTIVIST I KOMUNIKACIJSKI SAVJETNIK MARKO RAKAR PROŠLE JE GODINE PODIGAO DOSTA PRAŠINE KAD JE ZAJEDNO S EKONOMISTOM VUKOM VUKOVIĆEM I JOŠ NEKIM LJUDIMA OSNOVAO DRUGU FUNDACIJU, TRGOVAČKO DRUŠTVO KOJE POKUŠAVA OMOGUĆITI GRAĐANIMA S KREDITOM U „ŠVICARCIMA” DA NAPLATE OBEŠTEĆENJE OD BANAKA. ŠTO SE S TIM DOGAĐALO U MEĐUVREMENU TE KAKVE DRUGE PRAVNE BITKE PRIPREMAJU, OTKRIO NAM JE U VELIKOM INTERVJU ZA FINACIJE.HR U SKLOPU KOJEG SMO PORAZGOVARALI I O AKTUALNOSTIMA IZ NEKIH DRUGIH SEKTORA KAO ŠTO SU INFORMACIJSKA SIGURNOST ILI ZABRANA TIKTOKA.

Krenuo bih od Druge fundacije; to trgovačko društvo osnovano je s ciljem da omogući građanima s kreditom u švicarskim francima da naplate obeštećenje od banaka. Koliko je građana prihvatilo vašu ponudu i koliko ih zastupate?

Zastupamo nekoliko tisuća građana i imamo nekoliko tisuća parnica od koje smo neke pokrenuli ranije, a neke pokrećemo ovih dana. Mislim da smo u ovom trenutku jedan od najvećih tužitelja u Hrvatskoj.

Kad bi se mogla očekivati prva rješenja u tim slučajevima, ili prve naplate?

Očekujemo da bismo neke presude mogli imati do kraja lipnja, a da će redovito početi stizati u posljednjem tromjesečju ove godine. Ako analiziramo sudsku praksu i praksu trgovačkog suda na kojem se ti sporovi vode, naša očekivanja su da bi unutar četiri godine, počevši od lipnja lani, svi postupci trebali biti gotovi ili barem u drugom stupnju, ako će se banke žaliti na prvostupanjsku odluku. Banke u pravilu idu na iscrpljivanje, ali mi smo i za to spremni.

Koji su bili vaši porivi da se uključite u cijelu tu priču?

Cijela priča o „švicarcima” nastala je kao rezultat jednog mogeg drugog istraživanja, gdje smo shvatili da postoji čitav niz ljudi koji imaju ili su imali takve kredite, a da uopće nisu tužili banke. Svi koji prate što ja radim, znaju da se često suprotstavljam većima od sebe, i neka mi se činilo da ima puno ljudi koji ne znaju kako tužiti ili su jednostavno toliko psihički, fizički i financijski iscrpljeni

da ne mogu uložiti dovoljno novca da bi uopće krenuli u to. Biznis plan se stvorio sam od sebe. Nama krediti u švicarcima predstavljaju tek prvu fazu plana, jer nas općenito zanimaju situacije u kojima su prava potrošača oštećena na različite načine; da to pokušamo naplatiti.

Zastara je u tom slučaju trebala nastupiti još prošlog lipnja; što se dogodilo s tim?

Sve tužbe predali smo prije 14. lipnja. Posljednjih nekoliko tjedana prije toga imali smo golemi presing da se prikupi dokumentacija i osiguraju svi potrebni potpisi. Ono što se u međuvremenu dogodilo jest da je sudska praska otvorila mogućnost da se banke utužuju i po pitanju ulaznih i izlaznih naknada za bankovne kredite i leasinge, što smo također pripremili. Svi klijenti koji su s nama u početku potpisali ugovor, daju nam pravo da u njihovo ime automatski tužimo dalje čim pronađemo pravnu osnovu.

Informacija o osnivanju izazvala je negodovanje banaka, posebno HUB-a; o čemu se točno radilo, što su vam najviše zamjerali?

Banke, koje su podatke o svojim klijentima prodavale svima i svakome bez ikakvog pardona i logike, odjednom su se počele pozivati na GDPR. Bila je to prava medijska kampanja i *Večernji list* je osam dana zaredom pisao kolumne o nama, koje su bile strašno komične za čitati. Kao posljedica toga proveden je nadzor Agencije za zaštitu osobnih podataka u sklopu koje su zatražili brdo dokumentacije i neposredni uvid u naš računalni sustav. Nikakve mjere nismo dobili, bilo je

samo nekih administrativnih primjedbi da određeni dokumenti u tom trenutku nisu bili dostupni. Budući da banke ne znaju kako to mogu učiniti same, pretpostavljaju da ne može ni bilo tko drugi. Ako smo u nečemu jaki, to je IT i proučavanje baza podataka. Iz javnih registara je moguće rekonstruirati čitave slučajeve, što banke izluđuje.

Kako biste financirali parnice, izdali ste prvu litigacijsku obveznicu u Hrvatskoj. Kakva je to obveznica i koliki joj je rok dospijeca?

Naš pogon je skup za održavanje, zato što državi moramo platiti goleme količine novca za pokretanje postupka. Za svaki postupak koji pokrenete morati avansirati sudske troškove, a riječ je o stotinama tisuća eura. Mogli smo se financirati putem pozajmica, ali naša zamisao je bila da to učinimo kroz obveznicu. Njezin rok dospijeca je pet godina i ovisi o datumu rješenja SKDD-a (Središnje klirinško depozitarno društvo), koje formalno vodi brigu o tome. Obveznica ima prinos od dvanaest posto, što je jako puno, ali nas zanima privući investitore s jedne strane, a s druge će nam banke u tim sudskim sporovima morati platiti zateznu kamatu. Tako će kamatu koju moramo platiti našim investorima, nama isplatiti banke, i mi smo i dalje u plusu. Mimo toga, obveznica je iznimno transparentan financijski instrument koji je registriran pri SKDD-u: vidi se tko su investitori, koliko ih je izdano...

Pripremate još neke pravne bitke protiv banaka, vezano uz financijsko izvješćivanje, odnosno uz ulazne i izlazne naknade. U kojoj je to fazi?

Što se tiče ulaznih i izlaznih naknada, pravni osnov koji se u međuvremenu dogodio proizlazi iz različitih presuda Europskog suda za ljudska prava, Hrvatskog ustavnog suda, Vrhovnog suda Republike Hrvatske... Ne radi se o fiksiranoj sudskoj praksi, što znači da slučaj nema tako solidne temelje kao „švicarac”, gdje postoji kolektivna presuda, pa puno toga u tom postupku uopće ne moramo dokazivati. Vezano uz naknade, trebamo za svaki pojedini slučaj dokazati da je počinjena šteta, i na tome trenutno radimo. Čim se otvorila mogućnost, dali smo nalog našim odvjetnicima koji su krenuli skidati sudsku praksu koja na tu temu postoji kod nas i u inozemstvu. Ovih dana počinjemo predavati te tužbe na Trgovačkom sudu, i to ćemo raditi za sve naše klijente.

Identična šteta kao kod „švicaraca” dogodila se i kod kunskih kredita ili onih u eurima. Imamo namjeru prikupljati klijente koji su voljni da tužimo banke i za takve kredite. Vezano uz financijsko izvješćivanje, pokrenuli smo postupak u Londonu i Luksemburgu s ciljem da sudbinu uprava banaka vezemo uz naše slučajeve, da ih potaknemo da se time bave i da to riješe u korist potrošača. Budući da nagrade i bonusi banaka ovise o poslovnim rezultatima, oni imaju motiv odgađati trošak što je duže moguće, primjerice na neku drugu upravu.

Postupak u Londonu je strogo formaliziran, nije riječ o sudskom postupku već postupku pred IFRS-om (International Financial Reporting Standards), međunarodnom organizacijom koja se bavi financijskih standardima. Dostavili smo im dokazni materijal i objasnili im problematiku, nakon čega su iz priložene dokumentacije načelno odgovorili da smo u pravu i uputili nas što trebamo činiti dalje da postignemo cilj. U Luksemburgu smo pokrenuli postupak pred regulatorom i očekujemo da ćemo do ljeta ili najkasnije početkom jeseni imati odgovore od njih. Sljedeći korak nakon toga je pokretanje postupka koji će imati stvarni učinak prema bankama.

Početkom godine ste u svom blogu objavili tekst gdje ste pohvalili Vladine promjene vezane uz obračune plaća. Koji su po vama najbolji i najvažniji dijelovi te reforme?

Moja je teza dugo godina bila da je Ministarstvo financija, odnosno država

općenito, pri pokušaju da spusti cijenu rada strašno puno intervenirala u Zakon o porezu na dohodak i iskasapila ga do te mjere da ga većina ljudi koji su obveznici toga poreza više uopće ne plaćaju jer su izuzeti različitim mjerama, povlasticama i olakšicama. Ako Vlada rad želi učiniti konkurentnijim, mora se početi baviti i doprinosima, odnosno riješiti pitanje doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje. Potrebno je intervenirati i u tom segmentu. Neovisno o tome što su mirovine niske, naša davanja za zdravstveno i mirovinsko su u postotku nešto veće nego u drugim zemljama. Da skine-mo dva posto od doprinosa za zdravstvo, na 1,7 milijuna ljudi postigli bismo velika rasterećenja. Svi ministri do Marka Primorca bavili su se jedino porezom na dohodak i kljaštrili ga do te mjere da je danas neprepoznatljiv. Kad je došao Primorac, prvo su raskrstili s prirezom koji je besmislena shema, tako što su omogućili gradovima i općinama da bolje reguliraju svoj porez na dohodak. Ta odredba je postojala u starijim verzijama Zakona o porezu na dohodak prije desetak ili petnaestak godina. Ono što je također omogućeno jest da za ljude s niskim primanjima postoje olakšice na obračun mirovinskog doprinosa. Takva shema predstavlja učinkovitu i transparentnu mjeru koja je jednaka prema svima i može se automatizirati. Omogućila je da najniže plaćeni doista dobiju veću plaću. Politika i sindikalisti redovno traže da se povećava neoporezivi prag, no najsiriomašnjima to ništa ne znači jer su njihove plaće takve da oni s tom mjerom nisu zahvaćeni. Samim time, bio je to prvi konkretni pomak koji im je omogućio da doista dobiju malo veću plaću. Ne možemo olakšicama i izuzećima rješavati sistemski problem; to su flasteri i vatrogasne mjere. Potreban je sistematski pristup, a ovo što je napravio Primorac to jest. Nije u pitanju zadnji korak — oni tek pokušavaju stvoriti novu, malo drukčiju platformu koja će omogućiti više toga. Primjerice, u Hrvatskoj se uvijek oporezuje pojedinac, a svugdje u svijetu se oporezuje obitelj. Tako čitava obitelj može dijeliti porezne olakšice i optimizirati teret. Način na koji se obračunava porezni doprinos na plaću u Hrvatskoj je identičan kakav je bio u socijalizmu — mijenjali smo stope i takve stvari, ali sama matematika je nepromijenjena.

Kako komentirate neke druge Vladine odluke o kojima se također naveliko pisalo, poput zabrane rada nedjeljom?

Smatram da u kapitalističkom društvu po pitanju obavljanja djelatnosti ne smije biti nikakvih ograničenja. Ta mjera je selektivna i obuhvaća razmjerno mali broj ljudi koji rade nedjeljom. Odnosi se samo na maloprodaju, što je komično jer sve druge djelatnosti mogu normalno raditi. INA je u svojem godišnjem izvješću eksplicitno navela da taj segment maloprodaje pozitivno utječe na njihovu bilancu. Također, veliki trgovački lanci koji imaju veliku mrežu trgovina mogu selektivno određivati koje će raditi određenu nedjelju i seliti svoje zaposlene iz jedne lokacije u drugu. Male trgovine ili pekarnice nemaju tu mogućnost. Ono što treba učiniti umjesto zabrane jest stvoriti gospodarsku klimu u kojoj nije poželjno raditi nedjeljom.

To je prije svega priznanje države da ne može nadzirati nagrađuju li poslodavci adekvatno svoje zaposlenike. Po meni je to neprihvatljivi alat — neka radije natjeraju svoje inspektore da nedjeljama obilaze supermarkete i provjeravaju jesu li zaposlenici stvarno dobili odgovarajuću novčanu naknadu.

U veljači je usvojen i novi Zakon o kibernetičkoj sigurnosti oko kojeg ste imali dosta primjedbi. Što vas je najviše zasmetalo?

NIS (*Network and Information Security*) je europska direktiva koja u svojoj inicijalnoj verziji postoji od 2016. godine, no kako su se u međuvremenu promijenili i tehnologija i prijetnje, bilo je potrebno napraviti novu verziju. Razlika između njih je u tome što NIS2 dramatično proširuje opseg tko je sve zahvaćen primjenom toga zakona, a to je sada manje-više sve što je u vlasništvu države. Druge zemlje, uz djelomičnu iznimku Danske i Njemačke, su taj posao prepustile civilnoj agenciji koja može biti dio ministarstva ili ured vlade, dok je kod nas to u resoru SOA-e. Srž moje primjedbe je u tome da SOA nije dobar odabir da bude epicentar provedbe tog zakona. Naravno da ona mora biti sastavni dio nacionalne sigurnosti, ali ne može biti centar primjene, zato što nema nikakvu obvezu objasniti svoje odluke; kod njih ne postoji transparentnost. Problem je što u politici uglavnom imamo neobrazovane ljude

koji su, kad su čuli riječ „sigurnost”, odmah to povezali s, primjerice, vojskom na granicama. Informacijska sigurnost je puno sličnija preventivnoj zdravstvenoj zaštiti ili sigurnosti na cestama, jer se odnosi na sve nas, i velika količina tog posla vezana je uz prevenciju i dizanje svijesti o tome. Što je najbolje, Hrvatska ima Zavod za informacijsku sigurnost čiji se zadaci u potpunosti preklapaju s uredbom NIS2.

U kojoj su mjeri kibernetički napadi problem u Hrvatskoj, u usporedbi s drugim europskim zemljama?

Imamo primjer HANFA-e koja je nakon hakerskog napada doslovno izbrisana, razrušena do temelja. Ransomware im je zaključao sve što su ikada imali, uključujući i „backupe”. Ništa digitalno nije preživjelo u HANFA-i. Takvih situacija je bilo i po ministarstvima, prije nekoliko godina i u INA-i. Hrvatska je članica EU i NATO-a, zbog čega smo meta kao i bilo tko drugi. Možda nismo toliko atraktivni, ali se po pitanju informacijske sigurnosti nalazimo na vrlo niskim granama. Hrvatska je minijatura iako razmjerno lagana meta.

Još jedna aktualna tema je i zabrana TikTok u SAD-u. Koji su po vama razlozi za to i mislite li da će njihov primjer slijediti i Europska unija?

Društvene mreže, kad ih instaliramo na telefon, dobivaju pristup našem adresaru, porukama ili geografskoj poziciji. Netko dovoljno vješt te podatke može iskoristiti u različite objavlještajne svrhe. S obzirom da je TikTok u vlasništvu Kineza, Amerikanci žele zaustaviti potencijalno curenje informacija. Stoga su ga već zabranili na svim telefonima državnih dužnosnika, a sada to pokušavaju učiniti za čitave Sjedinjene Američke Države. Naravno, problem nije samo u curenju podataka, već i u želji da dominiraju američke kompanije koje pružaju slične usluge. TikTok se, međutim, može koristiti i kao alat indoktrinacije na način da algoritam poslužuje različite tipove sadržaja i na taj način utječe na gledatelja. Postoji članci o tome da korisnicima u Kini ta društvena mreža poslužuje obrazovne i edukativne sadržaje, a onima u SAD-u, pa i Hrvatskoj, zatupljujućeg i zabavnog karaktera. Ako Amerikanci to istjeraju do kraja, može se očekivati da će i Europa slijediti njihov primjer.

VEDRAN HARČA

VARTEKS

KRONOLOGIJA JOŠ JEDNE HRVATSKE PROPASTI

U VRIJEME PISANJA OVOG ČLANKA I DALJE JE BILA UPITNA SUDBINA VARTEKSA, ODNOSNO BILA JE AKTUALNA NEIZVJESNA SITUACIJA KOJA JE KRENULA JOŠ PUNO PRIJE 2023. GODINE, KAD JE U KOLOVOZU PORTAL FINACIJE.HR IZVIJESTIO O NEISPLATI PLAĆA.

Hrvatski poznati investitor Nenad Bakić pokušao je 2019. godine spasiti tvrtku u problemima, uloživši svojih čak deset milijuna eura u oporavak. No, kako nam je naveo, i on je „odustao od cijele priče”.

Situacija je, prema njegovim riječima, postala alarmantna 2022. godine, no i tada je ostalo još vrijedne a nepotrebne imovine, s kojom se mogla financirati proizvodnja. Inače, već do tada su prijašnji vlasnici rasprodali najvredniju imovinu tvrtke, što je privatizaciji Varteksa dalo zloguki prizvuk, kao i mnogim drugim privatizacijama u Hrvatskoj.

Bakić je na društvenim mrežama i prilikom najnovije krize ponovio da mu je Varteks „najveća životna pogreška”.

Neisplata plaća

Prošle, 2023. godine, tvrtka je ponovno dospjela u žižu javnosti zbog upitne isplate plaća u rujnu za više stotina radnika.

Mnogi radnici su pred mirovinom pa bi im selidba u pogone drugih, sličnih tvrtki teško pala, ako bi i bila moguća, jer je pred mirovinom teško naći novi posao.

Već u ljeto 2023. godine 678 zaposlenih radnika bilo je na kolektivnom godišnjem odmoru, a dugogodišnji problemi s likvidnošću i nabavom tkanine te ostalog repromaterijala su nastavljani.

Tvrtka se uspjela održavati, često i kroz isplatu plaće u dva dijela, sve do 2024. godine. U ožujku 2024. godine izabrana je kao nova i jedina članica Uprave Jelena Bošnjak, dizajnerica iz Kaštela. Na istoj sjednici Nadzornog odbora na kojoj je imenovana, opozvan je dotadašnji član Uprave Dražen Dobiš, koji je na čelu Varteksa bio od 2022. godine.

Već nakon prvog mjeseca preuzimanja funkcije, Bošnjak se kao predsjednica Uprave našla suočena s novim potresom unutar tvrtke.

Ostavke u Nadzornom odboru

Na Zagrebačkoj burzi (ZSE) objavljeno je u travnju ove godine kako su dvojica članova Nadzornog odbora Varteksa, Marko Vučijević i Mate Matić, podnijeli ostavku na članstvo u Nadzornom odboru Društva. Marko Vučijević ujedno je bio jedan od većih dioničara Varteksa, zajedno sa Stjepanom Čajićem, a svaki od njih je držao nešto manje od 25 posto vlasničkog udjela.

Uz te vijesti, prethodno je objavljena i obavijest na ZSE kako se planira održati Glavna skupština tvrtke na kojoj će se raspraviti o prijedlogu povlačenja dionica i prestanka burzovnog trgovanja.

Nova čelnica Varteksa Bošnjak pojasnila nam je o čemu se radi, napominjući kako se spomenuti potez povlačenja s burze htio napraviti već ranije.

„S ciljem pojednostavljivanja poslovanja, kao i postizanja uštede od skoro 50.000 eura na godišnjoj razini, na Glavnoj skupštini održanoj 15. prosinca još prošle godine, na dnevnom redu je bio prijedlog odluke o povlačenju dionica sa Zagrebačke burze. Tu odluku tadašnja skupština nije usvojila, budući da nismo u zakonskom roku pribavili elaborat o procjeni vrijednosti dionice. Plan je bio da ponovimo saziv skupštine čim dobijemo elaborat od procjenitelja, što smo sada i učinili.” — navela je Bošnjak.

Interes za dokapitalizacijom

Uz navedeno, pojavio se interes za dokapitalizacijom, pa su u Varteksu na idućoj skupštini predložili i izglasavanje odluke o dokapitalizaciji društva s ciljem prikupljanja nužno potrebnog kapitala za očuvanje društva i radnih mjesta.

„Pokušali smo pristupiti i prodaji neaktivne nekretninske imovine kako bi-

FOTO: HINA, SINISA KALUŽIJA

smo prikupili dodatna sredstva. Održali smo razgovore s hipotekarnim vjerovnicima u tu svrhu. Nekretnine su opterećene hipotekama banaka i drugih vjerovnika, pri čemu ukupni osigurani dug nadmašuje procijenjenu vrijednost nekretnina. Prvi red vjerovnika zahtijeva puni iznos od prodaje kako bi namirili svoj dug. Stoga u kratkom roku ne očekujemo dotok svježeg novca za Varteks iz takvih prodaja. Iz tog razloga smo se okrenuli dokapitalizaciji i zajmovima

od dioničara kako bismo prvo stabilizirali operativno poslovanje.” — otkrila je poslovni plan za izvlačenje tvrtke iz problema.

Na razini Grupe 2023. godina završena je s gubitkom od 4,4 milijuna eura, čime je kompanija podebljala minus nakon što je u 2022. zabilježila gubitak od 2,8 milijuna eura. Poslovni prihodi Varteks grupe lani su dosegli 14,6 milijuna eura, što je za 2,6 milijuna ili 15,1 posto manje nego u 2022.

Potkraj travnja obustavljeno je i trgovanje dionicama Varteksa na Zagrebačkoj burzi, ali ne zbog planiranog povlačenja dionica, već zbog blokade računa, koji je ipak ubrzo odblokiran.

Potom je objavljena vijest kako su dvojica dosadašnjih velikih dioničara, Marko Vučijević i Antonio Popić — prodali svoje dionice.

Antonio Popić iz Zagreba je svojih 749.859 dionica, koje predstavljaju 14,92 posto glasačkih prava, prodao Igoru Me-

šiću iz Varaždina. Marko Vučijević, koji je do sada bio najveći dioničar, prodao je svojih 1.252.090 dionica (24,91 posto glasačkih prava) modnoj dizajnerici Karli Čorluki po cijeni od 0,08 centi po dionici, odnosno za 100.167 eura. Čorluka je ujedno članica Nadzornog odbora Varteksa.

koji ne uđu u štrajk, i to u roku od tri do šest mjeseci, kad bi se kompanija trebala poslovno oporaviti. No, prema njemu, to je bio pokušaj da se štrajk razbije.

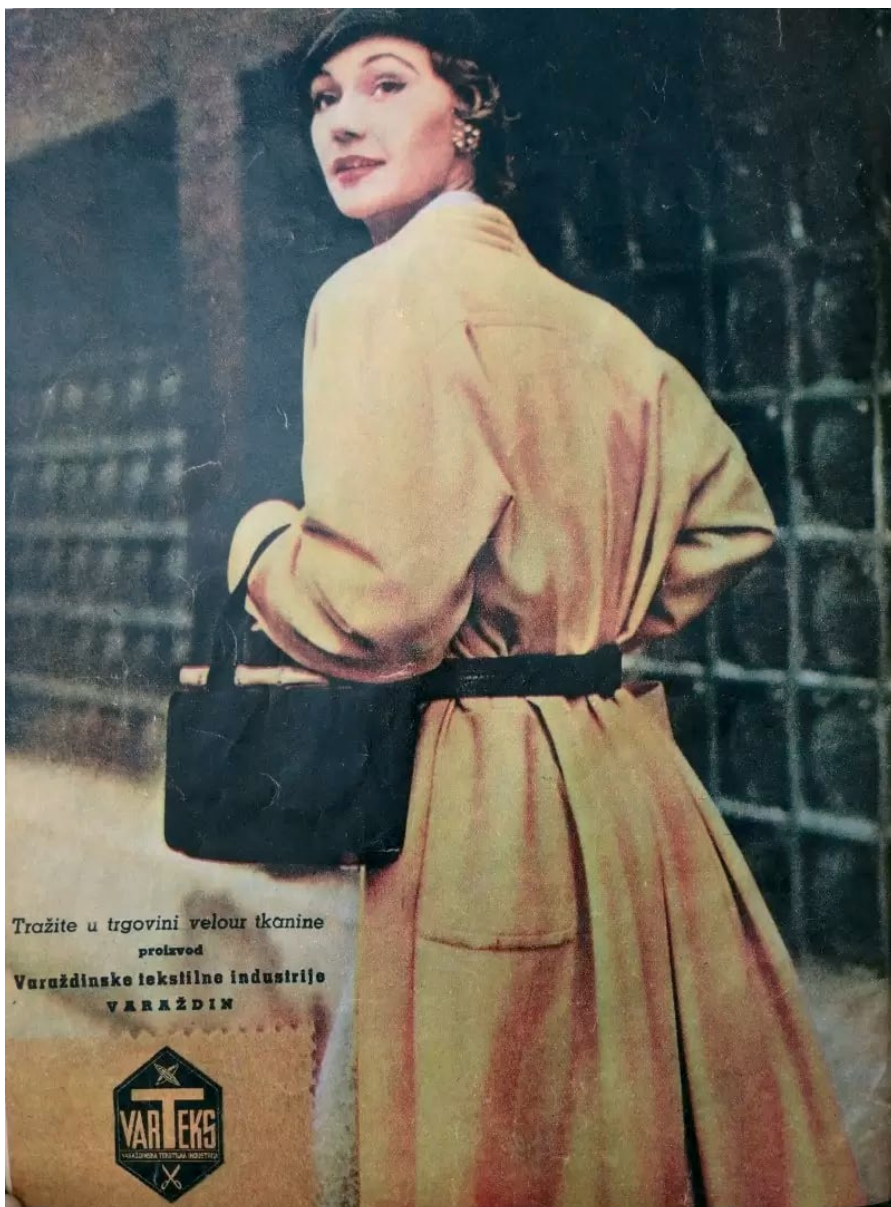
Nakon što je tada Varteksu još jednom blokiran račun, predsjednica Uprave Bošnjak podnijela je neopozivu ostavku.

podarstva i održivog razvoja Damir Habić, najavivši da je spreman pomoći tvrtki važnoj za Varaždin, kraj iz kojeg on dolazi.

„Osim toga, jedan od dioničara, gospodin Čajić, ponudio nam je zajam kojim bi se isplatile sve zaostale plaće i kupile tkanine, pod uvjetom da mu se taj novac vrati ove godine od jednog posla iz kojega se trebao vratiti dio kredita Zagrebačke banke i Hrvatske banke za obnovu i razvoj, koji su ujedno najveći vjerovnici Varteksa. Gospodinu Čajiću ovim putem zahvaljujemo što se još jednom nesebično zauzeo za radnike Varteksa, kao i mnogo puta do sada.” — priopćeno je potom iz Uprave.

Podsjetimo, Stjepan Čajić, suvlasnik tvrtke, izjavio je početkom štrajka pred okupljenim radnicima da bi plaće mogli dobiti idućega tjedna.

„Smatramo da nam je ovo najrealnija prilika da prebrodimo ovu krizu u kratkom roku te da su ključevi rješenja i sudbina Varteksa sada u rukama Zagrebačke

Štrajk do ispunjenja zahtjeva, neopoziva ostavka šefice Uprave

Problemi s neisplatom dijela plaće za veljaču i cijele za ožujak kulminirali su 6. svibnja ove godine, **štrajkom radnika** i obustavom proizvodnje do ispunjenja zahtjeva.

Predsjednik Udruge radničkih sindikata Hrvatske Tomislav Rajković naveo je medijima kako je Uprava ponudila jednokratnu naknadu od 50 eura onim radnicima

„Izvještavamo investicijsku javnost da je račun Društva blokiran s osnova predaje Zahtjeva za prisilnu naplatu, u svrhu isplate plaća radnicima. Članica Uprave Društva Jelena Bošnjak podnijela je ostavku s danom 9. svibnja 2024. godine.” — izvijestila je Zagrebačka burza.

Spas u državi i Europskoj uniji?

Nakon dramatične situacije i štrajka, vodstvu Varteksa se obratio i ministar gos-

banke i Hrvatske banke za obnovu i razvoj, čiji odgovor s nestrpljenjem iščekujemo. Bankama poručujemo da su njihovi zajmovi ionako potpuno osigurani te da nas sačekaju s naplatom.” — uputila je tvrtka zamolbu vjerovnicima.

No očito da to nije bilo dovoljno da se smiri dramatična situacija, te je predsjednica Uprave Bošnjak odustala od tvrtke i dala ostavku.

Moguće rješenje za radnike

Ministar gospodarstva Habijan je naveo kako su mjere kojima država može pomoći radnicima — osiguranje dijela plaća Varteksa preko Agencije za osiguranje radničkih tražbina te eventualno skraćivanje radnog vremena.

„Prošli tjedan našao sam se s predstavnicima sindikata, gdje sam objasnio koje su mogućnosti s obzirom na to da je, ponavljam, riječ o privatnoj tvrtci, privatnom trgovačkom društvu.” — izjavio je Habijan.

SMATRAMO DA NAM JE OVO NAJREALNIJA ŠANSA DA PREBRODIMO OVU KRIZU U KRATKOM ROKU TE DA SU KLJUČEVI RJEŠENJA I SUDBINA VARTEKSA SADA U RUKAMA ZAGREBAČKE BANKE I HRVATSKE BANKE ZA OBNOVU I RAZVOJ, ČIJI ODGOVOR S NESTRPLJENJEM IŠČEKUJEMO. BANKAMA PORUČUJEMO DA SU NJIHVI ZAJMOVI IONAKO POTPUNO OSIGURANI TE DA NAS SAČEKAJU S NAPLATOM

Naglasio je kako svi uključeni moraju biti svjesni zakonskih okvira i koliko država može pomoći radnicima privatne tvrtke, te je na Upravi Varteksa da podnese zahtjev prema Agenciji da radnici dobiju svoje plaće.

„Nadam se da će Uprava Varteksa to doista učiniti. Tako bi bile osigurane tri plaće za ožujak, travanj i svibanj. Nakon toga postoji mogućnost korištenja mjere skraćivanje radnog vremena, ako će biti potrebno. To je ono što u segmentu Vlada Republike Hrvatske

može napraviti.” — zaključio je ministar Habijan.

Radnici su završili štrajk, ali ostaje otvoreno pitanje plaća. Mjera za plaće tako bi mogla biti riješena putem Agencije za osiguranje radničkih tražbina, a mjera koja se ispregovarala s Europskom komisijom i tiče se skraćivanja radnog vremena, mogla bi pružiti dodatno vrijeme za stabilizaciju financija tvrtke i nastavak proizvodnje. Ako se odvije optimistični scenarij.

 GORAN JUNGVIRTH

FOTO: VARTEX

MALO KVALITETNIH SUDIONIKA NA ZAHTEVNOM TRŽIŠTU

HRVATSKI EKO VINARI U BORBI S VREMENSKIM NEPOGODAMA I NEDOSTATKOM RADNE SNAGE

„IĆE I PIĆE” PROIZVEDENO PRIRODNIM PUTEM, BEZ KORIŠTENJA IKAKVIH UMJETNIH SASTOJAKA, VEĆ JE ODAVNO NA CIJENI, PA NE TREBA ČUDITI ŠTO SU TOM TRENDU NISU ODOLJELI NI VINARI.

Proizvodnja ekoloških vina podrazumijeva uzgoj zdravog grožđa, pri čemu se poštuju biološki zakoni, podržavaju i unapređuju prirodna plodnost i biološki procesi u zemljištu te se koristi njegova mikrobiološka aktivnost koja pridonosi pravilnoj prehrani loze.

S ekološkom proizvodnjom vina u Europi su prvo krenuli Nijemci, Francuzi i Švicarci, no i Hrvatska polako ali sigurno dobiva svoje predstavnike.

Jedni od njih su i članovi obitelji Lovrec, koji već desetljećima proizvode crveno i bijelo vino, dok su u posljednje vrijeme sve poznatiji i po ekološkoj proizvodnji. Riječ je o svojevrsnim pionirima eko vinarstva s obzirom da su u Međimurju prvi koji su se okušali u tome.

„Vinogradarstvom i vinarstvom bavimo se više generacija i oduvijek na prirodi blizak način. Prije devet godina odlučili smo se za ekološku proizvodnju pod službenim nadzorom, kako bismo dobili europski certifikat za naše grožđe, a potom i za vina. Smatramo da je to jedini ispravan put koji našim potrošačima doista jamči da radimo ekološka vina, i time im daje dodatnu vrijednost. U svojim vinogradima smo barem na mikrorazini stvorili zdravo okruženje za rad, brinući o bioraznolikosti, zdravom tlu, zraku i vodi. Možda je to mali korak, naša pomalo osobna ekološka misija. Ljudi koji se odluče za takva ekološka vina, osim u vrhunskoj kvaliteti mogu uživati u istinski prirodnom i zdravom proizvodu.” — opisao je suvlasnik obiteljske vinarije Krešimir Lovrec.

Takav pristup sa sobom nosi i brojne izazove, o čemu su nedavno također govorili za naš portal *Financije.hr*.

„Za proizvodnju eko vina potrebno je mnogo truda. Puno je više ručnog rada i gotovo stalnog boravka u vinogradu kako bi se došlo do zdrave sirovine koja

je ključ za vrhunsko vino. Posao u jednom OPG-u poprilično je razgranat, pa je u takvoj proizvodnji i potreba za većim brojem radne snage. Najveći izazov nam je vrijeme koje uvijek prebrzo leti.” — navela je Jasna Lovrec.

Hrvatska se može pohvaliti i vinom napravljenim od grožđa iz vinograda tretiranih UV svjetlom, umjesto kemijskim zaštitnim sredstvima. U pitanju je revolucionarna tehnologija zaštite bilja i usjeva UV svjetlom, koju razvija tvrtka „Food 4 People”, koju su osnovali inženjer strojarstva i stručnjak za UV tehnologiju Martin Krstić te diplomirani ekonomist Zvonimir Bešlić.

Prva hrvatska sto posto prirodna vina nose naziv Ma i Pa, a nastaju u vinogradima Marka Duvančića, smještenima u selu Razvođe. Zračenje vinograda provodi se noću, a UV svjetlo uništava nametnike kao što su gljivice ili bakterije. Zanimljivo, prvu bocu odlučili su pokloniti papi Franji.

U Zagrebu, točnije u tunelu Grič, krajem travnja održan je festival na kojem su svoje proizvode predstavljali mali, srednji i veliki vinari. Među njima su

bila i ekološka vina koja rade Ivona i Miroslav Slaviček u njihovom OPG-u Slaviček.

Zasićeni životom u glavnom gradu, kupili su dodatnu zemlju u Maloj Črešnjevici na obroncima Bilogore, i uz onu naslijeđenu od Ivonine obitelji zasadili ekološki vinograd s oko 17.000 trsova na četiri hektara. Ulaganja su iznosila oko stotinjak tisuća eura.

„Imali smo viziju da bismo posadili manji vinograd, kao što je imao i moj otac, od kojega sam dobio početno znanje. No i tada sam već pokušavao stvarati vlastiti proizvod.” — opisao je Miroslav tom prilikom za portal *Financije.hr*.

Posadili su sorte koje se već proizvode u Austriji, Sloveniji i Njemačkoj, ali se i Bilogora također pokazala kao „plodno tlo”.

Premda se bore s mnogim izazovima, kao i klasični vinari, poput pretjeranih oborina ili bolesti plamenjače, uspijevaju i dalje zaštititi svoj vinograd prirodnim sredstvima.

Riječ je, primjerice, o bakru, sumporu i koprivama, čijim se otopinama na ekološki način osigurava zaštita.

FOTO: PEXELS

Proizvodnja ekoloških vina nije toliko skuplja, koliko je izazovnija, jer zahtijeva puno više toga.

„Možda su prinosi ekološke proizvodnje malo manji, ali je kvaliteta grožđa puno veća. U prošloj berbi nismo imali bolestan niti jedan trs, i mogu reći da je berba bila jako uspješna. Imali smo oko dvadeset i pet tona grožđa. Polako se probijamo, upoznajemo ljude s našom proizvodnjom, i mogu reći da dobivamo jako pozitivne reakcije.” — dodala je Ivona.

Ekološkoj proizvodnji vina 2009. godine vratila se i vinarija Kabola iz istarskih Buja. S obzirom da je riječ o vinariji s tradicijom dužom od 120 godina, povratak organskoj proizvodnji u njihovom slučaju predstavlja okretanje načinima proizvodnje njihovih predaka.

„Uvijek smo u potrazi za inovativnim rješenjima u našim vinogradima. Održivost znači odraz poštovanja i brige za okoliš, udovoljavajući potrebama sadašnjih generacija bez ugrožavanja sposobnosti budućih da zadovolje svoje

potrebe.” — istaknuli su na svojim stranicama, a vrijedi spomenuti kako njihova vina nose i oznaku za EU organsku proizvodnju na etiketama.

Najstarija tvrtka za obavljanje stručnog nadzora i certifikacije nad ekološkom proizvodnjom u Hrvatskoj je AgriBioCert. Njihovo osnivanje rezultat je dugogodišnje međunarodne suradnje članova organizacije IFOAM AgriBioMediterraneo, službene regionalne skupine IFOAM-a (Međunarodna federacija pokreta ekološke poljoprivrede) za zemlje Sredozemlja.

Registrirani su u Rijeci u 2003. godine kao zadruga, a osnivači i članovi su joj pravne osobe iz Hrvatske, Italije i Grčke.

U njihovu nadležnost tako spada i izdavanje certifikata o ekološkom podrijetlu vina, kojim se od 2013. može pohvaliti i vinarija Terra Madre iz Komarne u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Riječ je, ističu, o najmlađem vinogorju u Hrvatskoj nastalom melioracijom tla, a prvi trsovi posađeni su 2008. godine. Svoje vinograde u tom vinogorju ima ukupno sedam vinarija, među kojima je i Terra Madre.

Općenito, u Hrvatskoj se godišnje proizvodi oko 75 milijuna litara vina, a proizvodnja se odvija na 18.000 hektara. Lijepa naša može se pohvaliti s četiri

FOTO: PEXELS

vinske regije (Slavonija i Hrvatsko podunavlje, Središnja bregovita Hrvatska, hrvatska Istra i Kvarner te Dalmacija), a proizvodnjom vina bavi se 447 tvrtki.

U uzgoju imamo više od 250 sorti, od toga preko 150 autohtonih, podaci su koje je na nedavnom održanom tridesetog izdanju popularne istarske smotre vina Vinistra iznio državni tajnik u Ministarstvu poljoprivrede Tugomir Majdak.

Tom prigodom okupilo se 85 vinara iz cijele regije, a najboljom je proglašena grčka Monemvasia-Malvasia iz 2011. godine.

Izvoz vina u prošloj je godini, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, iznosio 19,3 milijuna eura. Uvoz je ipak bio znatno veći – 45,65 milijuna eura.

Iz Hrvatske gospodarske komore istaknuli su kako iz godine u godinu raste izvoz vina više cjenovne kategorije, pri čemu hrvatska vina u izvozu postižu dva i pol puta više cijene nego u uvozu.

Spomenute brojke u ovoj bi godini mogao ugroziti jak mrz koji je pogodio unutrašnjost zemlje, stvorivši veliku štetu na vinogradima. Stradali su vinogradi u nižim predjelima Moslavine i Plešivice te u nekim dijelovima Hrvatskog zagorja.

Među onima koji bilježe najveću štetu su vinogradi Vinarije Miklaužić iz

Popovače, gdje je stradala vinova loza autohtone sorte škrljet, koja se prostire na jedanaest hektara, a na ostalih šest su muškat, crni merlot i crni pinot.

Štete su utvrđene i u okviru poljoprivredne radionice u kaznionici Lepoglava, gdje se, između ostalog, proizvode kvalitetna vina kao što su pinot bijeli i sivi, zeleni silvanac, graševina te žuti muškat.

„Prema procjeni stručnjaka iz osiguravajuće kuće, imamo štetu od 96 posto na nasadu sauvignona, površine 0,25 hektara (1.250 komada) i 84 posto na nasadu

žutog muškata, površine 0,45 hektara (2.250 komada).” – rekli su iz Odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika kaznionice u Lepoglavi.

Još jedan problem s kojim se susreću hrvatski vinari, posebice oni koji svoja vina proizvode po ekološkim načelima, je i krivotvorenje. Zbog sumnje u krivotvorenje domaćih vina, organizacija domaćih vinara Graševina Croatica dala je sedam primjeraka vina na analizu, a rezultati su pokazali kako ih je čak šest bilo krivotvoreno.

VEDRAN HARČA

FOTO: KABOLA/HR

PILANA NOVAK

Gornja Dubrava 47 A
40306 Gornja Dubrava
040 899 366 099 756 93 30
tanjanovak1113@gmail.com

caffee ♥ bar
PLOCA 85

Trg Stjepana Radića 19 21460 Stari Grad
099/6989-904 ivica.ciska@gmail.com

FOTO: FREEPK

HIBRIDNI RAD

TREND S BENEFITIMA ILI NEPRAKTIČNI PRODUKT NOVOG VREMENA

„AKO IMAMO PUNO POSLA, ONDA SMO VEĆINOM DOMA. MOŽDA ZVUČI MALO SMIJEŠNO, ALI ZAPRAVO JE TAKO. KAD SMO DOMA, ONDA SMO NA MIRU, IMAMO POTPUNU KONCENTRACIJU KOJA JE JAKO BITNA ZA PROGRAMIRANJE. RAD IZ UREDA ZNA DEKONCENTRIRATI.” — KAŽE MAGISTRA INŽENJERKA INFORMACIJSKIH TEHNOLOGIJA LADA BOROVINA KOVJANIĆ, KOJA RADI KAO SENIOR SOFTVER INŽENJERKA U TVRTKI MSTART PLUS, I INŽENJERKA JE 2024. GODINE.

Zadnjih nekoliko godina Lada radi „remote”, i hibridni rad rezultirao je mnogim kreativnim idejama, a ured joj je sada samo mjesto susreta i druženja s kolegama.

„Imam mogućnost dolaska u ured, ali tako reći, tu mogućnost koristim s kolegama isključivo kako bismo se družili. Kad se nađemo, to bude jako opuštajuće. Ako sam slučajno u uredu, a trebam biti koncentrirana, radim sa slušalicama i slušam glazbu. Moram biti potpuno koncentrirana da obavim svoj posao, tako da uglavnom radim od doma i to mi je stvarno neprocjenjiva

prednost.” — rekla je Borovina Kovjanić za *Financije.hr*.

Rad od kuće, „remote” ili rad na daljinu, koncept je koji do pandemije bolesti Covid-19, uzrokovane SARS-CoV-2 virusom, skoro niti jedno radno zakonodavstvo nije poznavalo na tako sveobuhvatan način. Do tada je, uglavnom, bio rezerviran za sektore kao što je IT, digitalne nomade ili za radnike koji su bili vezani za tržišta izvan svoje matične zemlje, s velikom vremenskom razlikom.

Iako su i u vremenu prije Covida-19 postojale on-line tehnologije, koje su se itekako mogle koristiti, i dalje smo puto-

vali na sastanke s kraja na kraj zemlje, i više smo vjerovali kontaktima i susretima „têt à têt” ili licem u lice.

No, pandemija je promijenila sve. Rad od kuće postao je sinonim za društvenu brigu, i stigma koja ga je do tada pratila, i koja je smatrala da je rad od kuće zapravo nerad, potpuno je pala u vodu. U vrijeme pandemije i poslodavci i radnici su brigu o zdravlju, ali i odgovornost prema poslu, stavili na prvo mjesto. I stvari su usprkos ograničenjima funkcionirale, iako je sve i svima bilo potpuno novo, a zakonski tek djelomično regulirano.

Hibridni rad — što je i gdje smo danas?

Koncept brze prilagodbe na rad od kuće mnogima je dokazao da to nije nerad te se rodio koncept takozvanog hibridnog rada, odnosno kombiniranja rada od kuće/rada na daljinu i povremenog dolaska u urede.

Nacionalnim planom oporavka i otpornosti (NPOO) Hrvatske, cilj je bio imati dvadeset posto državnih službenika u hibridnom modelu rada i šezdeset posto državnih službenika educiranih za primjenu hibridnog modela rada do kraja 2023. godine.

Investiciju C2.2. R2-I2 Uvođenje modela za hibridni pristup radnom mjestu — „Smartworking” u okviru NPOO, vrijednu ukupno 9,92 milijuna eura, s reformama kojima se unapređuje postupak zapošljavanja u državnoj službi i uvodi novi model plaća i rada u državnoj i javnim službama, provodi Ministarstvo pravosuđa i uprave.

„Uvođenje hibridnog modela rada nije samo mjera koju moramo ispuniti u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti, već i odgovor državne uprave na suvremene trendove i promjene na tržištu rada. Stoga je Ministarstvo

pravosuđa i uprave za hibridni model rada u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti osiguralo računalnu opremu u vrijednosti višoj od 6,6 milijuna eura. Početkom 2023. godine svim državnim tijelima distribuirano je 5.000 kompleta računalne opreme, uspješno je proveden pilot projekt uvođenja hibridnog načina rada u 28 državnih tijela i educirano je 62 posto službenika za hibridni način rada, čime je ispunjen jedan od pokazatelja u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti. Dok drugi pokazatelj, dvadeset posto službenika koji rade u hibridnom modelu rada, treba ispuniti do kraja 2023. godine.” — rekao je ministar Ivan Malenica potkraj 2023. godine objašnjavajući poduzete korake.

Rad na daljinu i hibridni rad omogućuju mnoge pozitivne učinke — što na smanjenje prometnog zagušenja, na poslovne i stambene troškove, na opterećenje infrastrukture te na ubrzanje digitalizacije, čime se izravno doprinosi europskim politikama za zelenu i digitalnu tranziciju, kao i klimatsku neutralnost do 2050. godine, ali i na povećanje fleksibilnosti i samostalnosti službenika, mogućnosti boljeg uskla-

đivanja privatnog i poslovnog života te na smanjenje vremena putovanja na posao.

Slovenski primjer — hibridni rad za smanjenje prometnog kolapsa

Prvi u regiji koji su odlučili isprobati hibridni rad za smanjenje prometne gužve jesu Slovenci.

Slovenska državna tvrtka za autoceste (DARS) predložila je Ministarstvu javne uprave te države da zaposlenici javne uprave rade od kuće najprometnijim danima svibnja zbog brojnih kršćanskih blagdana, koji se praznuju u Austriji, Njemačkoj, Švicarskoj, Nizozemskoj i Hrvatskoj, kao i u Njemačkoj, Švicarskoj i Belgiji, kažu za *Financije.hr* iz DARS-a. Dva padaju u četvrtak, što će, prema DARS-ovim prognozama, dovesti do „miješanja turista i ljudi koji putuju na posao”.

„Prema našim iskustvima, to vrijeme je jedno od prometno najopterećenijih, posebice na prilazima Ljubljani i Ljubljanskoj obilaznici. Vrijeme putovanja na posao i kući značajno se povećava. Ujedno smo predložili Ministarstvu da ispita mogućnosti rada od kuće što je

ZAPOSLENI: HIBRIDNI RAD

FOTO: PIXABAY

više moguće u javnoj upravi u navedene dane.” — pojasnili su iz DARS-a.

Ministarstvo javne uprave Slovenije je taj zahtjev podržalo.

„Preporučujem zaposlenicima u tijelima državne uprave, sukladno Smjernicama za hibridni način rada u tijelima državnih uprava, koje je Vlada Republike Slovenije donijela na jedanaestoj redovitoj sjednici 18. kolovoza 2022. godine, te internim aktima nadležnih tijela, da iskoriste mogućnost rada od kuće u navedene dane.” — rekao je ministar javne uprave Slovenije Franc Props u priopćenju za *Financije.hr*.

Četverotjedni radni tjedan — jedno od rješenja

Četverodnevni radni tjedan još je jedno od rješenja, ali i dokaza promjene radnih trendova kojima svjedočimo nakon pandemije. Među prvima u Europskoj uniji uvela ga je Italija, odnosno talijanski proizvođač luksuznih automobila Lamborghini. Novo četverodnevno radno vrijeme vrijedit će za radnike u proizvodnji, koji će ubuduće imati rotirajući raspored u dvije smjene.

Takav model je do sada već uveden i u 45 tvrtki diljem Njemačke, čime je započelo testno razdoblje od pola godine. Tijekom tog razdoblja utvrđivat će se učinci skraćenog radnog vremena uz istu plaću kakva je bila i za petodnevni radni tjedan. Inicijativu predvodi berlinska konzultantska kuća Intraprenör, u suradnji s neprofitnom organizacijom 4 Day Week Global.

Oni koji zagovaraju takvu inicijativu vjeruju kako će to radnike učiniti sretnijima i produktivnijima u trenutku kad je

u toj zemlji zabilježen veliki pad produktivnosti i manjak radne snage.

Pilot-program u kojem je 41 američka tvrtka radila samo četiri dana, pokazao se nakon godinu dana kao pun pogodak te su zadovoljstvo njime izrazili i zaposlenici i čelnici tvrtki. Tako su rezultati pokazali da je primjetno poboljšanje ravnoteže između poslovnog i privatnog dijela njihovih života.

Ispitanici su u SAD-u odgovarali i na pitanje o odlasku iz neke od spomenutih tvrtki, pri čemu je skoro trećina onih koji su to namjeravali odustala nakon uvođenja četverodnevnog radnog tjedna. Niti jedna od kompanija koja je sudionica te studije ne želi se vratiti na uobičajeni radni tjedan, dok bi većina zaposlenika na to pristala samo uz značajnu povišicu.

I Lada s početka naše priče kaže da je puno učinkovitija kad radi od kuće.

„Puno mi je lakše tako i raditi i živjeti. Mogu svoje dijete kad dođe iz škole dočekati s ručkom i slično. Konkretno, sad sa sinom razvijam jednu aplikaciju. Ne smijem vam još otkriti o kojoj se temi radi, ali trebala bi izići do kraja ljeta. Tema je edukativna, to je sve što vam mogu reći. Namjeravam i dalje pisati tehnološke blogove i slično.” — rekla je za *Financije.hr*, Inženjerka 2024. godine, Lada Borovina Kovjanić.

Rad od kuće — problem na tržištu nekretnina

Iako se naizgled čini da hibridni rad ima samo pogodnosti, ipak postoje sektori koji su zbog tog novog trenda u problemima. Kako sve više zaposlenika radi od kuće u eri hibridnog rada, mnoge tvrtke smatraju da su im potrebni ma-

nji uredi. U usporedbi s tlocrtima prije pandemije, dizajniranima za smještaj što većeg broja djelatnika, više poduzeća razmatra kompaktne prostore za rad.

Prema brojkama, globalne tvrtke za komercijalne nekretnine JLL, 48 posto klijenata na glavnim tržištima, uključujući Ujedinjeno Kraljevstvo, Njemačku i Francusku, kao rezultat novog hibridnog radnog trenda nastoji smanjiti urede, ali i smanjiti svoj „ugljični otisak” u sljedećih tri do pet godina. Ovo skoro smanjenje broja zaposlenih, odnosno češći rad od kuće, imat će velike posljedice za industriju nekretnina. Kako sve više ugovora o najmu završava, stručnjaci predviđaju plimni val dostupnog poslovnog prostora na tržištu. Prema podacima tvrtke za istraživanje radnih mjesta Leesman, iz ožujka 2024., ukupna smanjenja prostora mogla bi dosegnuti četrdeset posto u globalnoj bazi klijenata od 766 tvrtki. Projicirano na, primjerice London, ukoliko bi trenutni broj korisnika ureda odlučio prijeći na hibridni rad, korporativno smanjenje bilo bi ekvivalentno 5,26 milijuna kvadratnih metara uredskog prostora koji bi ostao prazan.

I Sjedinjene Američke Države imaju takav problem, izvijestio je Moody's. Sektor upražnjenih ureda u Sjedinjenim Američkim Državama, koji iznosi 19,8 posto, srušio je rekord postavljen u prošlom tromjesečju i povećan je za dvadeset baznih bodova.

„Ovo je porast u odnosu na 19,6 posto, koliko je zabilježeno u četvrtom tromjesečju 2023. godine, ali i nova rekordna vrijednost i iznad 19,3 posto tijekom kraha štedno-kreditnih zadruga u SAD osamdesetih i devedesetih.” — navodi Moody's.

Takva nova rekordno visoka stopa upražnjenih ureda je pedeset baznih bodova iznad recesijskih vrhunaca zabilježenih 1986. i 1991. godine. Takvo povećanje upražnjenih ureda upozorava na dugoročne posljedice hibridnih modela rada, unatoč pozitivnim trendovima zapošljavanja i rasta BDP-a, u trenutnom ekonomskom ciklusu, navodi se u tom izvješću.

No, bez obzira na pogodnosti i iza zove, jedno je sigurno: koji god model imali, više svakako neće biti tradicionalni.

LEJLA BARIĆ

PZC Poljoprivredna
Zadruga
Cres

Šetalište 20. travnja 62
51557 Cres
+385 (0) 51 571 238
www.pz-cres.hr

Mosaico maslinovo ulje Mosaico premium Creska janjetina

HRVATSKI
eko
PROIZVOD

PRIJEVOZNIŠTVO JADRIĆ

obrt za javni cestovni prijevoz, vl. Robert Jadrić

Bašćinska cesta 45a, 47000 Karlovac
099/7057-215, prijevoznistvo-jadric@ka.t-com.hr

 Prijevoznistvo Jadric

ODLAZAK NA EUROPSKO PRVENSTVO U NOGOMETU

ZANIMLJIVE PONUDE PUTNIČKIH AGENCIJA

EUROPSKO PRVENSTVO U NOGOMETU POČINJE 14. LIPNJA 2024. U NJEMAČKOJ I TRAJE TOČNO MJESEC DANA. PRVU UTAKMICU IGRAT ĆE ZEMLJA DOMAĆIN PROTIV ŠKOTSKE. HRVATSKA REPREZENTACIJA NASTUPIT ĆE DAN KASNIJE, 15. LIPNJA, PROTIV ŠPANJOLSKE. MNOGI GRAĐANI ŽELE PODRŽATI NAŠE VATRENE PA NE IZNENAĐUJE DA SU NEKI OD NJIH VEĆ REZERVIRALI KARTE ZA ODLAZAK NA EURO.

Nekolicina putničkih agencija pripremila je posebne ponude za takva putovanja, a jedna od njih je i Elite Travel. Na njihovim stranicama izdvojena je posebna rubrika samo za tu priliku.

Agencija koje isto tako imaju ponudu za odlazak na Euro 2024. su M travel, Potepuh putovanja, Spektar putovanja i mnoge druge.

Iz agencije Elite Travel kažu da su slične ponude imali i za nogometna prvenstva u Rusiji i Francuskoj. Za utakmicu

Hrvatske i Španjolske, koja će se održati u Berlinu, pripremili su zajedničke polaske avionom iz Zagreba i Splita 14. lipnja, a povratak će biti 16. lipnja. Od 23. do 25. lipnja organiziraju putovanje u Leipzig na susret Hrvatske i Italije.

„Svi polasci su zajamčeni, a vrijednost za novac je odlična jer riječ je o najkvalitetnijem aranžmanu na tržištu u smislu omjera cijene i kvalitete usluga uključenih u paket. Letovi su organizirani u suradnji s njemačkom zrakoplovnom kompanijom Lufthansa, a hotelski

smještaj je u kvalitetnim i provjerenim hotelima u središtu grada i u Berlinu i u Leipzigu.” — rekao nam je Andrija Matić iz agencije Elite Travel.

Ističe kako još ima slobodnih mjesta koja građani koje to zanima mogu rezervirati. Kaže da je sada situacija drukčija u odnosu na prethodna nogometna prvenstva kad su se aranžmani rasprodali u roku od tjedan dana.

„Vjerujemo da je jedan od ključnih razloga slabijih rezervacije ove godine problem s ulaznicama za domaće

FOTO: HINA EPA

FOTO: DRAGO SOTJA HNS

navijače. Na prošlim prvenstvima više je domaćih navijača uspjelo nabaviti ulaznice preko službenih UEFA kanala za prodaju. Zanimanje je veliko i ove godine, kao i prethodnih godina, a rezervacija bi bilo više da su domaći navijači uspjeli kupiti ulaznice u omjeru u kojem su to radili prethodnih godina.” — objašnjava Matić.

Građani koje zanima putovanje u Njemačku mogu ga rezervirati na internet-skim stranicama agencije Elite Travel, a ponuđena im je i mogućnost obročne otpplate. Dakle, putovanje mogu platiti kreditnim i debitnim karticama, jednokratno ili na rate. Odlazak na Euro 2024. mogu ugovoriti i dolaskom u poslovnice agencije u Zagrebu i Dubrovniku.

Na internetskoj stranici agencije navedene su četiri ponude, a trenutačno je popunjena samo jedna, najjeftinija. First minute cijena tog aranžmana, ona koja se odnosi na ranu ponudu, iznosila je 990 eura po osobi, ali je u nju uključeno samo jedno noćenje u hotelu s tri zvijezdice u središtu Berlina. Redovna cijena je 1.090 eura. Polazak za tu ponudu bit će 15. lipnja iz Zagreba, a povratak je odmah drugi dan.

Oni koji su rezervirali taj aranžman bit će smješteni u dvokrevetne sobe, a doplata za jednokrevetnu sobu iznosi 180 eura. Za djecu ne nude popust, a

najmanji broj putnika za putovanje je dvadeset.

Ostale dvije ponude za odlazak na utakmicu u Berlin stoje 1.130 eura po osobi, a last minute cijena tih ponuda, odnosno niža cijena koja se obično daje u posljednjem trenutku, iznosi 1.080 eura. Jedna od tih ponuda je s polaskom iz Zagreba, a druga iz Splita. U tim aranžmanima su dva noćenja, a doplata za jednokrevetnu sobu iznosi 280 eura.

Putovanje na nogometnu utakmicu u Leipzig je malo skuplje. First minute cijena iznosila je 1.195 eura po osobi, dok je redovna cijena 1.245 eura. Iz agencije su naveli da je first minute cijena vrijedila samo za rezervacije do 15. ožujka. Ostale informacije navedene su na njihovim internetskim stranicama.

I turistička agencija M travel ima posebnu rubriku za Euro 2024., a ponuda za odlazak u Leipzig već je rasprodana. No, oni koji to zanima mogu još uvijek rezervirati odlazak u Berlin, i to za samo 300 eura. Putuje se autobusom, a u cijenu su uključena dva noćenja. Oni koji odaberu ovu ponudu prvu će noć provesti u Pragu, a drugu u Dresdenu.

Potepuh putovanja ima u ponudi i ulaznice za utakmice, a cijena je 1.990 eura i putuje se autobusom. Putovanja na Euro 2024. preko te agencije moguće je rezervirati do 1. lipnja, ili dok se ne

popune sva mjesta. First minute cijena iznosila je 1.390 eura i bila je u ponudi do 1. svibnja.

Spektar putovanja ima ponudu za odlazak u Berlin, a cijena aranžmana u dvokrevetnoj sobi iznosi po osobi 1.495 eura, i potrebna je doplata za zrakoplovne pristojbe u iznosu od 160 eura po osobi. Riječ je o dvodnevnom programu, odnosno jednom noćenju. Organiziraju i odlazak u Hamburg na utakmicu protiv Albanije, a to putovanje stoji 1.695 eura. Najjeftinija ponuda im je za odlazak u Leipzig na utakmicu Hrvatske i Italije, te stoji 1.395 eura. Na svojoj internetskoj stranici naveli su sve ostale pojedinosti putovanja.

„Zrakoplovne pristojbe su podložne promjenama. Aranžman je organiziran na posebnom čarter letu i red letenja podložan je promjeni u vrlo kratkom roku pred polazak na put. Putnici će dobiti obavijest o točnom redu letenja u putničkoj agenciji dva dana prije polaska.” — naglasili su iz agencije Spektar putovanja.

Hrvatska je na prvenstvu u skupini B s Italijom, Albanijom i Španjolskom. Ljubitelji nogometa mogu birati na koju utakmicu će ići i koja ponuda im se najviše sviđa. No, bolje je da se što prije odluče kako bi rezervirali najbolju ponudu i možda ugrabili neki od popusta.

 VLADANA KOVAČEVIĆ

Radošević

d.o.o. & autoprijevoznički obrt

**DROBLJENJE DRVNOG
I BETONSKOG MATERIJALA
MALČIRANJE ZAPUŠTENIH
POVRŠINA**

Miroslava Krleže 201
43000 Bjelovar
0993172948
rada@radošević-cro.hr
f Radošević

seaQuest
Shipmanagement

Strossmayerova 8
51000 Rijeka
051 323 123
www.sqships.com
admin.rjk@sqships.com

Sensa cleaning Service

ČIŠĆENJE
POSLOVNIH
PROSTORA

ČIŠĆENJE I
ODRŽAVANJE
APARTMANA

PRANJE I
PEGLANJE
POSTELJINE

Škurinjska Cesta 1
51000 Rijeka
098 169 9819
sensacleaning@gmail.com

STIROPOR GRADNJA

PRODAJA GRAĐEVINSKOG MATERIJALA

Lovački put 1a
21000 Split
099 835 9963
stiroporgradnjadicmo@gmail.com

HRVOJE STOJČIĆ – GLAVNI EKONOMIST HUP-A

SITUACIJA JE OPTIMISTIČNA, ALI NEMA PROSTORA ZA EUFORIJU — TREBA PRIVUĆI INVESTICIJE, PROMIJENITI POREZNU I OBRAZOVNU POLITIKU TE POVEĆATI PRODUKTIVNOST

HRVOJE STOJČIĆ JEDAN JE OD NAJUGLEDNIJIH HRVATSKIH MAKROEKONOMISTA I FINACIJSKIH STRUČNJAKA S VIŠE OD DVADESET GODINA ISKUSTVA U MAKROEKONOMSKIM ANALIZAMA, ISTRAŽIVANJU FINACIJSKIH TRŽIŠTA, SEKTORSKIM ANALIZAMA TE KORPORATIVNIM FINACIJAMA. ORGANIZACIJA FOCUS ECONOMICS VIŠE GA JE PUTA NAGRADILA ZA PRECIZNOST MAKROEKONOMSKIH PROGNOZA ZA HRVATSKU, SLOVENIJU I SRBIJU U RAZDOBLJU OD 2014. DO 2018. GODINE. ZA FINACIJE.HR STOJČIĆ JE DAO PROŠIRENU EKONOMSKU PROGNOZU KRETANJA HRVATSKOG GOSPODARSTVA, UPOZORIO NA PESIMISTIČNI SCENARIJ KOJI SE TAKOĐER MOŽE DOGODITI TE PRUŽIO VIŠE SAVJETA U VEZI S NASTAVKOM GOSPODARSKOG RASTA.

Kako stoji Hrvatska što se tiče gospodarskog rasta u odnosu na okruženje?

Europodručje bi ove godine trebalo rasti svega 0,5 posto, pa vidimo koliko dobro stoji Hrvatska po toj kratkoročnoj dinamici s procijenjenim rastom BDP-a od 3,5 posto u 2024. godini. Ono što Hrvatsku razdvaja od europodručja je još uvijek preniska razina dohotka i produktivnosti. Kad gledamo produktivnost radne snage, mi smo na 70 posto prosjeka Europske unije, a kad gledamo GDP *per capita* u terminima kupovne moći, onda tu stojimo čak nešto bolje. Lani smo dosegli razinu od 76 posto, a u ovoj godini bismo mogli biti blizu 80 posto.

Kad će se moći reći da smo na takvoj razini da se na nas više neće gledati kao na državu iz koje treba pobjeći u bolje razvijene zemlje?

Općenito je za gospodarstvo, kao članicu EU, bitno da dođemo barem na prosjek od 90 posto da bismo izbjegli ne-

povoljne trendove koji se tiču iseljavanja i izbora investiranja. To je nešto što bi Hrvatska mogla ostvariti u sljedećem razdoblju. Rast plaća bitan je za povećanje minimalne plaće, i Hrvatska je apsolutan rekorder ove godine. Ove godine se bilježi snažan rast plaća u javnom sektoru od čak 15 posto, po procjenama. Hrvatska je predvodnica po realnom rastu plaća, ne samo na razini EU nego i među sličnim zemljama na istoku EU. Vidimo da smo jedina ekonomija koja posljednje dvije godine ima stalan realan rast plaća od šest posto. To je puno više u odnosu na sve spomenute ekonomije na istoku EU.

Spomenuli ste produktivnost. Hoće li biti problem za privatni sektor što su plaće porasle u javnom, pa ga to čini atraktivnijim za radnike?

Teško je zaključivati o tome na temelju kratkog razdoblja. Ali nije dobro da se nastavi takav rast plaća, iznad rasta produktivnosti. To se treba izjednačiti. Rast plaća je aktualan i u Hrvatskoj i u euro-

području. No on se treba sagledati u odnosu na produktivnost. Produktivnost je u europodručju rasla jedan posto, a ako plaće rastu pet posto, onda bi inflacija u srednjem roku trebala biti blizu četiri posto. U Hrvatskoj je taj disparitet puno veći. Mi imamo gotovo dvoznamenkasti rast primanja, a stopa rasta produktivnosti idućih nekoliko godina predviđa se između dva do tri posto. Tako da će se rast plaća trebati stabilizirati na nekoj razini koja je puno niža od trenutne, ili znatno više podići rast produktivnosti. To je naš najveći izazov za sljedeće razdoblje. Produktivnost je i dalje dva do tri puta niža u odnosu na prosjek EU. Posebno je akutno stanje u prerađivačkoj industriji. Tu smo čak tri do četiri puta niži u odnosu na prosjek EU, a pogotovo na prosjek najuspješnijih članica. Vidimo prostor za rast u više sektora — za IT sektor, za turizam, za trgovinu i za prerađivačku industriju.

Neki smatraju da će rast plaća u javnom sektoru dovesti do dodatnog rasta inflacije, ali i daljnjeg iseljavanja.

Mislim da je rano govoriti o dodatnom iseljavanju. Smatram da će Hrvatska doći

na 80 posto od prosjeka kupovne moći EU, što znači da nismo više toliko siromašni, i to bi moglo zaustaviti iseljavanje. Kad prijeđemo razinu od 90 posto, prema istraživanjima, pada sklonost iseljavanju.

Energetska kriza i inflacija i dalje prijetu napretku

Što bi Hrvatsku moglo zaustaviti u vezi s napretkom?

Dakle, postoji i pesimističan scenarij kao potencijalni rizik — kad bi došlo do obnavljanja energetske krize, kad bi s vremenom inflacija bila još viša, kad bi zbog svega toga došlo do pogoršanja uvjeta financiranja; ako Europska središnja banka (ECB) ne bi spuštala kamatne stope, i općenito ako bismo imali negativni učinak na naš turizam, za koji znamo da je naš najveći izvozni sektor pojedinačno. I još nije jasno što ova stroža fiskalna pravila u europodručju znače. Neke zemlje poput Francuske i Italije bi se mogle suočiti sa snažnom fiskalnom konsolidacijom, što bi imalo negativan učinak na rast u godinama nakon 2025. Inflacija se uistinu spušta, dakle ona će na razini eu-

ropodručja biti 2,3 posto. U Hrvatskoj će biti između 3 i 3,5 posto, što je značajan pad u odnosu na prošlu godinu kad je bila 8 posto.

Cijene energenata također se dovode u pitanje s inflacijom?

Da, to je jedan od ključnih razloga što je inflacija bila veća kod nas nego u prosjeku europodručja. Hrvatske tvrtke su po prvi put plaćale cijenu električne energije veću od prosjeka EU. S druge strane, cijene usluga su još uvijek 30 posto niže od prosjeka europodručja. Mi imamo izloženost tome kroz turizam, pa bi cijene usluga kod nas trebale brže rasti u odnosu na europski prosjek; i na taj način, možemo reći, inflacija bi trebala biti iznad prosjeka i EU i europodručja.

Od pozitivnih trendova možemo li navesti i konsolidiranje javnih financija, pogotovo jer je iza nas pandemijsko vrijeme i energetska kriza?

To je jako bitno za cijelu sliku trendova u javnim financijama! Dakle, Hrvatska je dosta dobro dovela u red svoje javne fi-

nancije, još prije ulaska u europodručje, a onda vidimo da su se ti trendovi i nastavili. Hrvatska je među šest ili sedam članica EU s najboljim fiskalnim saldonom 2024., i prema razini javnog duga također je u donjoj polovici EU. Ono što je tu jako bitno reći, jest da će bruto javni dug po prvi puta pasti ove godine ispod 60 posto BDP-a. To je prvi put da će Hrvatska nominalno zadovoljiti i onaj zadnji kriterij koji se tiče Maastrichtskih pravila — urednost javnih financija. Hrvatska će biti jedna od svega tri članice EU na njezinom istoku koje neće ući u takozvanu proceduru prekomjernog deficita.

Tu dolazimo do pitanja deficita; jesu li državne projekcije optimistične ili suzdržane?

Deficit bi čak mogao biti niži od vladinih projekcija. One su bile oko 2 i 2,5 posto, a mi u HUP-u mislimo da će biti bliži 1,5 posto. To je naša nova procjena, najviše zbog rasta osobne potrošnje, koja se temelji na rastu plaća, boljim izgledima za rast turizma, ubrzanju rasta potrošačkog kreditiranja; i vidi se zapravo da je sentiment potrošača stalno iznad prosjeka EU i europodručja, tako da tu ima prostora za dodatni rast. Suficit lokalne države će biti veći zbog jakog tržišta rada, i tajming izbora će utjecati na to — da će jedan dio javne potrošnje biti usporen ove godine i nerealiziran. Zbog svega toga su potrebe za financiranjem značajno smanjene i stabilizirane na razini od deset posto BDP-a. Vidimo da nas financijska tržišta zbog toga percipiraju kao zemlju s A kreditnim rejtingom. I to je nešto, ako se pozitivni trendovi nastave, da je to izgledan scenarij za drugu polovicu godine.

Potreba za privlačenjem investicija ostaje gorući izazov, veliki porez na rad također

Što još treba učiniti da bi se pozitivni trendovi nastavili u gospodarstvu Hrvatske?

Kako privući investicije — najvažnije je pitanje. Tu je čitav splet okolnosti o kojem ovisi privlačenje investicija. Mislim da treba prije svega jačati investicije privatnog sektora. Javni sektor je ionako dobro investiran od strane EU fondova. Da bi se privukle investicije u privatni sektor, mora doći do fiskalnog rasterećenja ulaganja, smanjenja i ukidanja parafiskalnih

nameta, jačanja energetskeg tržišta investicijama u obnovljive izvore. Primjerice, pokrivanjem krovova panelima za sunčevu energiju smanjila bi se ovisnost o energentima za čak trideset posto. Također, kad potičemo investicije, trebalo bi izmijeniti Zakon o poticanju ulaganja, u smislu povećanja iznosa. Jer ne samo da je inflacija učinila svoje u vezi s tim iznosima, nego ako želimo investicije u veće tehnološke tvrtke, onda će trebati više novčanih sredstava.

Osim stvaranja povoljne zakonodavne klime za privatne investitore, u što bi država trebala investirati novac?

Mislim da je potrebno jako povećati investicije u istraživanje i razvoj. Naše subvencije za te bitne investicije su čak četiri do pet puta manje u odnosu na prosjek EU i članice OECD-a. I tu se treba raditi da se kladimo na inovativne projekte. Redovitim putem to se neće moći napraviti. Postoji jedno istraživanje prema kojem se investicijom u spomenuto — 1 dolar pretvara u 8.

Znači, ima još puno toga za učiniti, i opuštanja ne bi trebalo biti?

Nema prostora za euforiju, jer Hrvatska treba nastaviti jako raditi na području konkurentnosti i na rastu produktivnosti. Zbog toga je naša poruka i savjet — daljnje rasterećenje rada u Hrvatskoj. Vidimo da Hrvatska ima iznadprosječno porezno opterećenje, ako se uspoređuje s članicama EU na istoku. On je 42,5 posto, prema zadnjim podacima za 2022., a manji porez na rad ima čak dvanaest članica EU. Govorimo o plaći od 1.500 eura, koja nije nešto visoka, gdje Hrvatska ima nepovoljan porezni trend.

Znači, poreznu politiku bi trebalo više reformirati i unaprijediti prema EU standardima?

Ono na što želim upozoriti jest da se rad u Hrvatskoj oporezuje iznadprosječno visoko u odnosu na druge ekonomske kategorije — i u odnosu na dobit, na kamate, a pogotovo u odnosu na kratkoročni najam. Porez na kratkoročni najam se u većini dijelova Hrvatske kreće oko jedan posto; imate svega nekoliko gradova koji su to digli na deset posto. Ali i to je još veliki nesrazmjer u odnosu na oporezivanje dohotka, što znači da je ulaganje u nekretnine za kratkoročni najam postalo svoje-

vrсна porezna oaza. I tu vam onda dolaze svi ti negativni učinci rentijerstva. Da ljudi smanjuju sklonost za rad i da se više bave skupljanjem prihoda od imovine. Manje se obrazuju, ali to je posebna tema.

Izazov nedostatka radne snage treba riješiti aktiviranjem svih dijelova tržišta rada

Svjedočimo da se gotovo sve tvrtke suočavaju s problemom nedostatka radne snage kao posljedice iseljavanja radno sposobnog stanovništva. Kako odgovoriti na to?

Prije svega treba aktivirati žene i mlade na tržištu rada. A onda isto tako omogućiti razvoj ciljane imigracijske politike. Iluzija je da ćemo sve potrebe moći pokriti s domaćom radnom snagom, ako želimo rasti 3,5 posto. Ako aktiviramo domaću radnu snagu, onda možemo i značajno smanjiti potrebe za uvozom. Također, mislim da treba jako jačati vezu između obrazovnog sustava i potreba tržišta rada. To je nešto što će biti jako potrebno za razvoj novih, bitnih industrija, i općenito dizati udio tercijarnog (visokog) obrazovanja. Tu je Hrvatska među najgorih 25 posto članica EU, a također loše stojimo po postotku kasnijeg dodatnog usavršavanja u vezi s vještinama na radnom mjestu. Tu imamo loše startne pozicije. Također smo loši po PISA testovima, pogotovo u području matematike, dakle nemamo baš potencijala za razvoj STEM-a.

STEM je bitan za razvoj danas najvrednijih tvrtki u svijetu. Vidjeli smo upravo kako su se burzovne oklade na tehnološke tvrtke u SAD-u, pogotovo one koje razvijaju AI, upravo isplatile puno prije od očekivanja.

Naš IT sektor je naša nogometna reprezentacija u ekonomskom smislu. Oni su najviše učinili po pitanju dizanja dodane vrijednosti, što je zapravo osnovno za rast produktivnosti. Vidi se da se on sve više uključuje u globalne lance vrijednosti. Tom sektoru se ne smije odmagati, treba porezno rasteretiti rad u tom sektoru i treba te ljude natprosječno dobro platiti. Za isplatu neto plaće jednog kvalitetnog IT-jevca od 5.000 eura, vi u Hrvatskoj trebate platiti 200 eura bruto više nego što je u istočnoj Europi. To nije mali trošak po zaposleniku, pogotovo kad se računa na godišnjoj razini po svakom zaposleniku.

 GORAN JUNGVIRTH

FOTO: PIXABAY

ZAGREB IMA VEĆU STOPU MOTORIZIRANOSTI OD BEČA I BERLINA

Prema podacima Eurostata, broj automobila u cijeloj Hrvatskoj je na tisuću stanovnika — 474. Najveći broj ipak ima jadranska Hrvatska — 517 automobila na tisuću stanovnika. Slijedi sjeverna Hrvatska, s 473 automobila na tisuću stanovnika te Grad Zagreb s 471 automobilom. Najmanje ih je u panonskoj Hrvatskoj, gdje ih je, prema podacima Eurostata, 435 na tisuću stanovnika. “Regionalne stope motorizacije, odnosno broj osobnih automobila na tisuću stanovnika, često su povezane s gospodarskim uvjetima, ali na njih mogu utjecati i određene okolnosti. Primjerice, na rekordnu stopu u talijanskoj regiji Valle d’Aoste utjecala su povoljna porezna pravila.” — navode iz Eurostata. Od deset regija s najnižom stopom motorizacije, četiri su bile u Grčkoj, dvije u Francuskoj, dvije u Rumunjskoj te po jedna u Njemačkoj i Austriji — među njima i gradska područja Berlina (331) i Beča (366).

PIVARI TRLJAJU RUKE ZBOG EURA U NJEMAČKOJ, ALI STRUČNJACI UPOZORAVAJU DA SU TO PRIVREMENI UČINCI

Pivari očekuju rast prodaje zbog ljetnih sportskih događanja. U lipnju kreće Europsko nogometno prvenstvo, a u srpnju Olimpijske igre u Parizu. Ako i vremenske prilike budu manje ekstremne nego prošlog ljeta, sportska natjecanja mogla bi potaknuti prodaju čak i u zrelih pivskim regijama, poput zapadne Europe, rekao je izvršni direktor Carlsberga Jacob Aarup-Andersen. Pivari su proteklih godina imali veće prihode zbog rasta cijena. Druga strana medalje bio je pak znatno slabiji rast ili čak pad prodaje. Kompanije su naglo podizale cijene kako bi pokrile veće troškove sirovina, poput ječma i aluminijske. Troškovi su se u međuvremenu stabilizirali i posku-

pljenja bi trebala biti blaža. “Podignute cijene bile su u prošle dvije godine glavni izvor rasta. Sada se nadamo da će tu ulogu preuzeti obujam prodaje.” — rekao je upravitelj fonda u Tresides Asset Management Berndt Maisch. S druge strane, ekonomisti predviđaju da nogometno prvenstvo Njemačkoj neće donijeti veće makroekonomske benefite. “Učinci na tržište rada su u najboljem slučaju privremeni i regionalni.” — rekao je Michael Grömling iz Instituta za ekonomska istraživanja u Kölnu.

OKO OSAMDESET POSTO RADNIKA KAMGRADA SU STRANCI

Europskoj uniji u idućih dvadeset godina bit će potrebno sto milijuna radnika, a u tom razdoblju radno sposobno stanovništvo u Hrvatskoj smanjit će se za četrismo tisuća. Već danas su strani radnici sve češće rješenje za nedostatak radne snage, a tom rješenju je pribjegla i jedna od najvećih domaćih građevinskih tvrtki Kamgrad koja, prema riječima njezina voditelja poslova, danas ima već osamdeset posto stranih radnika. “Kod nas je, kad govorimo o proizvodnom radu, usudio bih se reći, oko osamdeset posto stranih radnika. Godine 2016., primjerice, nismo imali niti jednog stranog radnika, da bi krajem 2022., a posebno 2023. godine udio domaćih radnika bio minoran u odnosu na strane radnike.” — izjavio je Dragutin Kamenski, voditelj poslova te tvrtke. U samo prva četiri mjeseca ove godine Ministarstvo unutarnjih poslova Hrvatske izdalo je 72.872 dozvola za rad stranih radnika, od čega je 50.236 dozvola za novo zapošljavanje, dok je 17.736 za produljenje postojećih dozvola. Sezonskih radnika je 4.900. No te brojke nisu konačne, jer postoji i određen broj radnika koji su stranci u Hrvatskoj, ali su dozvolu dobili na osnovi drugih zakonom dopuštenih mogućnosti, kao što je spajanje obitelji, i u navedene statistike nisu ubrojeni.

Irigo d.o.o.

**OTKUP ŽITARICA
I ULJARICA**

Braće Radić 97
32253 Komletinci

099 301 94 00
099 527 37 18

trigodoo2022@gmail.com

Lanably

DIZAJN INTERIJERA

PROJEKTIRANJE

info@lanabanellydesign.com
www.lanabanellydesign.com

CompanyWall business

VAŠ USPJEH JE
NAŠ ZAJEDNIČKI POSAO

www.companywall.hr